

Lagrådsremiss

En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 22 december 2022

Carl-Oskar Bohlin

Maria Lindeberg
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en ny lag om varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA-systemet). I den nya lagen samlas och författningsregleras grunderna för VMA-systemet. Förslagen syftar till att säkerställa ett effektivt, robust och säkert varningssystem till skydd för människor, egendom och miljö såväl i fredstid som vid höjd beredskap och ytterst krig.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om viktigt meddelande till allmänheten	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	9
2.4	Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)	10
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation	13
3	Ärendet och dess beredning	15
4	Det behövs en samlad författningsreglering av VMA-systemet	15
4.1	En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten ska införas	15
4.2	Flyglarmet ska inordnas i VMA-systemet och regleras i den nya lagen	20
5	Begäran om sändning av VMA	21
5.1	Vilka som får begära sändning av VMA	21
5.2	Hur sändning begärs	24
6	Förutsättningar för att begära sändning av VMA	27
6.1	Viktigt meddelande	27
6.2	Flyglarm	29
6.3	Faran över	30
7	VMA-kanalerna och hur de ska användas	31
8	Sändning av VMA	38
8.1	Sändning av VMA i radio och tv	38
8.2	Sändning av VMA via telefoni	43
8.3	Sändning av VMA i utomhusvarningssystemet	45
8.3.1	Ansvar för sändning i utomhusvarningssystemet	45
8.3.2	Kommunernas ansvar för regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning	46
9	Regeringens möjlighet att i krig överlåta sina uppgifter	49
10	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	51
11	Konsekvenser av lagförslagen	51
11.1	Ett tydligare VMA-system bidrar till Sveriges samlade motståndskraft	51
11.2	Konsekvenser för statliga myndigheter, statligt ägda bolag och kommuner	52
11.3	Konsekvenser för företag	53

11.4	Konsekvenser för enskilda och övriga konsekvenser	54
12	Författningskommentar	55
12.1	Förslaget till lag om viktigt meddelande till allmänheten	55
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.	62
12.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	63
12.4	Förslaget till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)	63
12.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation	67
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)	68
Bilaga 2	Promemorias lagförslag	71
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	78
Bilaga 4	Lagförslaget i betänkandet Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25)	79
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna	80

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om viktigt meddelande till allmänheten,
2. lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
3. lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
4. lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696),
5. lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om viktigt meddelande till allmänheten

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § I denna lag finns bestämmelser om varnings- och informations-systemet Viktigt meddelande till allmänheten. Lagen innehåller bestämmelser om

- vilka som får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten,
- hur sändning av sådana meddelanden begärs,
- under vilka förutsättningar sändning får begäras,
- vilka kanaler som ska användas vid sändning, och
- vem som ansvarar för sändning.

Lagen innehåller även bestämmelser om kommunernas uppgifter i förhållande till anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen.

Begäran om sändning

Vilka som får begära sändning

2 § Regeringen får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som därutöver får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten.

Hur sändning begärs

3 § En begäran om sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten ska göras till samhällets alarmeringstjänst. Samhällets alarmeringstjänst ska ta emot och vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändning av meddelandet.

Ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm får sändas i anläggningar för utomhusvarning utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst.

Förutsättningar för att begära sändning

Viktigt meddelande

4 § Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om varning och information får begäras när det finns fara för liv eller hälsa eller för omfattande skada på egendom eller miljö, om meddelandet skyndsamt behöver nå allmänheten för att förhindra eller begränsa faran eller skadan.

Flyglarm

5 § Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm får begäras vid fara för luftanfall.

Faran över

6 § Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över ska begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och det inte längre finns någon fara. En sådan begäran får underlåtas om det finns särskilda skäl med hänsyn till händelseutvecklingen eller omständigheterna i övrigt.

Vilka kanaler som ska användas vid sändning

7 § Ett viktigt meddelande till allmänheten enligt denna lag ska, om det är möjligt, sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. Den som begär sändning får begära att ett meddelande även ska sändas som ljudsignaler i anläggningar för utomhusvarning.

Om det finns särskilda skäl, får den som begär sändning besluta att meddelandet inte ska sändas till terminalutrustning.

Ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm får även sändas enbart i anläggningar för utomhusvarning.

Vem som ansvarar för sändning

Sändning i ljudradio och tv

8 § Bestämmelser om skyldighet att sända viktiga meddelanden till allmänheten i ljudradio och tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Sändning till terminalutrustning

9 § Bestämmelser om skyldighet att medverka till att förmedla viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning finns i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vem som ansvarar för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning.

Sändning i anläggningar för utomhusvarning

10 § Vid ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm ska den myndighet som regeringen bestämmer ansvara för sändning i anläggningar för utomhusvarning. I övriga fall ska kommunerna ansvara för sändning i anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen.

Kommunernas uppgifter i fråga om utomhusvarningssystemet

11 § Kommunerna ska genomföra regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen. I samband med sådana prov ska kommunen se till att allmänheten informeras om provet och ljudsignalerna.

12 § Kommunerna ska få ersättning av staten för kostnader för de uppgifter som de utför enligt denna lag.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om kommunernas ansvar för regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning och om ersättningen enligt 12 §.

Beslut om höjd beredskap

14 § Lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap innehåller särskilda bestämmelser om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages.

Om regeringen har beslutat om tillkännagivande av att det råder högsta beredskap genom beredskapslarm, gäller kommunernas ansvar enligt 10 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 13 och 19 §§ lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

För fall då riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och *riksstyrelsen* inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas får regeringen överlåta åt länsstyrelsen att inom *sitt område* fullgöra de uppgifter, som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen, och besluta att en lag i visst ämne *skall* börja tillämpas.

Om riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och *regeringen* inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas får regeringen överlåta åt länsstyrelsen att inom *det område eller civilområde som den ansvarar för* fullgöra de uppgifter, som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen, och besluta att en lag i *ett* visst ämne *ska* börja tillämpas.

19 §

För fall då riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och *riksstyrelsen* inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller *annars* omedelbara åtgärder måste vidtas, får regeringen i fråga om den delen av riket överlåta sina befogenheter enligt 8 kap. regeringsformen att meddela föreskrifter om domstolarna och deras verksamhet till en domstol eller en annan myndighet.

Om riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och *regeringen* inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder *annars* måste vidtas, får regeringen i fråga om den delen av riket överlåta sina befogenheter enligt 8 kap. regeringsformen att meddela föreskrifter om domstolarna och deras verksamhet till en domstol eller en annan myndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 7 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst *skall* se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom *skall* de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst *ska* se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom *ska* de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

Bestämmelser om varning och information till allmänheten finns i lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.4 Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 9 §, 5 kap. 12 a §, 11 kap. 3 §, 14 kap. 5 § och rubriken närmast före 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

9 §²

Ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv får förenas med villkor om skyldighet att

1. sända till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal programtjänster i varje område,
4. sända sökbar text-tv i viss omfattning,
5. sända program vars innehåll är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning,
6. bereda utrymme för sändningar med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik,
8. samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor för att främja tillgänglighet och konkurrens,
9. använda vissa radiosändare,
10. ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning och tiden för sändning av programmen,
11. sända genmälen,
12. i sändningsverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten, *om en myndighet begär det,*
15. kostnadsfritt sända meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten och, *om en myndighet begär det, andra meddelanden som är av vikt för allmänheten,*
16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att dessa inte bara kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och
17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid fredstida krissituationer samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

5 kap.

12 a §³

En leverantör av medietjänster som på begäran av en myndighet sänder meddelanden som är av vikt för allmänheten ska så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

En leverantör av medietjänster som sänder *meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten eller, på begäran av en myndighet, andra* meddelanden som är av vikt för allmänheten ska så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

11 kap.

3 §⁴

Ett tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio får förenas med villkor som anges i 4 kap. 8, 10 och 11 §§.

Ett tillstånd får dessutom förenas med villkor om skyldighet att

1. sända till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal programtjänster i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för synskadade enligt 10 kap. 2 § och utforma sändningarna på ett sådant sätt att dessa blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning,
5. bereda utrymme för sändningar med stöd av tillstånd av regeringen,
6. använda en viss sändningsteknik,
7. samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor för att främja tillgänglighet och konkurrens,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
10. iakttä bestämelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket,
11. sända genmälen,
12. i sändningsverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten, om en myndighet begär det,
15. kostnadsfritt sända *meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten och, om en myndighet begär det, andra* meddelanden som är av vikt för allmänheten,

³ Senaste lydelse 2020:875.

⁴ Senaste lydelse 2012:702.

16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte bara kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid fredstida krissituationer samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

Varningsmeddelanden i kommersiell radio ***Viktigt meddelande till allmänheten***

14 kap.

5 §

Varningsmeddelanden som är av vikt för allmänheten och som ska skydda människor, egendom eller miljö ska, om en myndighet begär det, sändas kostnadsfritt i kommersiell radio.

Meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten ska sändas kostnadsfritt i kommersiell radio.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 36 § och 9 kap. 11 § och rubriken närmast före 9 kap. 11 § lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

36 §

Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst ska *vid en olycka eller en annan allvarlig händelse i samhället* avgiftsfritt medverka till att förmedla meddelanden som är av vikt för allmänheten och som ska skydda människor, egendom eller miljö. Meddelandena ska förmedlas till terminalutrustning som har använts inom ett angivet geografiskt område som berörs av olyckan eller händelsen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten.

Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst ska avgiftsfritt medverka till att förmedla meddelanden *enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten*. Meddelandena ska förmedlas till terminalutrustning som har använts inom ett angivet geografiskt område som berörs av olyckan eller händelsen.

Meddelanden som är av vikt för allmänheten

Viktigt meddelande till allmänheten

9 kap.

11 §

Den som enligt 7 kap. 36 § ska medverka till att förmedla meddelanden *som är av vikt för allmänheten* får för detta ändamål behandla trafikuppgifter, lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter och uppgifter om abonnemang. Uppgifterna får behandlas endast i den utsträckning och under den tid som är nödvändig för ändamålet. De ska därefter genast utplånas.

Den som enligt 7 kap. 36 § ska medverka till att förmedla meddelanden *enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten* får för detta ändamål behandla trafikuppgifter, lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter och uppgifter om abonnemang. Uppgifterna får behandlas endast i den utsträckning och under den tid som är nödvändig för ändamålet. De ska därefter genast utplånas.

Bestämmelserna i 1–3 och 7–9 §§ gäller inte för sådan behandling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur länge uppgifterna får behandlas innan de enligt första stycket ska utplånas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

3 Ärendet och dess beredning

En utredare fick i februari 2021 i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att genomföra en översyn av systemet för att varna allmänheten i fred och krig (Ju2021/00433). I uppdraget ingick att föreslå en mer sammanhållen författningsreglering av hela systemet för viktigt meddelande till allmänheten (VMA-systemet) som ska vara tillämpligt för varning i fred och krig. Utredaren skulle även undersöka behovet av anpassningar, t.ex. när det gäller behörigheter i systemet och meddelandetyper samt tydliggöra ansvarsfördelningen mellan systemets aktörer.

Uppdraget redovisades i februari 2022 genom promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2022/00440).

I denna lagrådsremiss behandlas också den del av betänkandet Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) som avser förslag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. Förslaget innebär sammanfattningsvis att regeringens möjlighet att i krig överlåta sina uppgifter till en länsstyrelse även ska gälla i förhållande till en civilområdesansvarig länsstyrelse. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 4*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2021/00971).

4 Det behövs en samlad författningsreglering av VMA-systemet

4.1 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten ska införas

Regeringens förslag: En ny lag om varnings- och informations-systemet Viktigt meddelande till allmänheten ska införas.

Regeringens bedömning: Tillämpningsområdet för den nya lagen bör inte regleras.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorians lagförslag finns även en bestämmelse om tillämpningsområde med innebörden att lagen ska tillämpas för varning och information till allmänheten i samband med olyckor, allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, extraordinära händelser i fredstid, fredstida krissituationer och vid höjd beredskap samt vid överhängande fara för sådana situationer.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter i sak på förslaget. *Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Region Västernorr-*

land, Stockholms kommun och Örnsköldsviks kommun efterlyser myndighetsföreskrifter eller annat vägledande stöd för när VMA-systemet kan och bör tillämpas. Flertalet remissinstanser, däribland *SOS Alarm Sverige AB*, *Sveriges Television AB* och flera kommuner, betonar att det även fortsättningsvis kommer att finnas ett behov av avtalslösningar för delar av VMA-systemet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Övergripande om VMA-systemet

Varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA-systemet) syftar till att skyndsamt kunna varna och informera allmänheten vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. VMA-systemet kan användas vid t.ex. kärnkraftsolyckor, terroristattentat, stora bränder och gasutsläpp. Meddelanden som skyndsamt behöver nå allmänheten i sådana situationer – viktiga meddelanden till allmänheten (VMA) – är grundläggande för att kunna skydda medborgare och egendom.

VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning som vuxit fram över tid mellan ett antal aktörer som på olika sätt är involverade i varning och information till allmänheten genom olika kanaler. Systemet växte fram under 1930-talet när Sverige utvecklade ett luftskydd, där en grundläggande förmåga var att kunna varna befolkningen vid hot om anfall från luften. Anläggningar för varning utomhus installerades på hustak i landets tätorter för att kunna ge signalerna flyglarm, beredskapslarm och faran över. Under 1980-talet påbörjades en överföring av ansvaret för delar av den statliga civilförsvsverksamheten till kommunerna och en integrering av olika verksamheter för fred och krig. I samband med denna utveckling väcktes tanken att varningssystemet för krig skulle kompletteras för att också kunna användas för varning till befolkningen i samband med olyckor i fredstid. Signalen viktigt meddelande infördes med innebörden ”Gå inomhus, stäng dörrar och fönster samt ventilation. Lyssna på Sveriges Radio P4”. På så sätt kom VMA-systemet att bli en del av en insats i samhällets räddningstjänst.

VMA-kanalerna

Radio och tv är och har sedan VMA-systemets tillkomst varit de grundläggande kanalerna för varning och information till allmänheten. Sedan radioverksamheten i mitten av 1920-talet fick fasta former har public service-företagen haft en skyldighet att på begäran av myndighet sända meddelanden som är av vikt för allmänheten. Av radio- och tv-lagen (2010:696) och nu gällande sändningstillstånd följer att Sveriges Radio AB och Sveriges Television AB på begäran av myndighet kostnadsfritt ska sända meddelanden som är av vikt för allmänheten. Även programföretag inom kommersiell radio och tv är enligt radio- och tv-lagen och sändningstillstånd skyldiga att sända varningsmeddelanden som är av vikt för allmänheten och som ska skydda människor, egendom eller miljö, om en myndighet begär det.

Sedan 2014 kan VMA, som ett komplement till sändning i radio och tv, även sändas via fast och mobil telefoni. Meddelanden kan sändas till fasta

telefoner genom ett förinspelat röstmeddelande, till mobilabonnenter med registrerad adress i ett drabbat område och till mobiltelefoner som använts i ett drabbat område. SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm) ansvarar för drift, utveckling och underhåll av tekniska system för VMA via mobil och fast telefoni.

Slutligen kan VMA även sändas genom ljudsignaler från anläggningar för utomhusvarning, i dagligt tal kallade "Hesa Fredrik". Anläggningar för utomhusvarning finns i dag i 236 av landets 290 kommuner. Av Sveriges befolkning bor cirka 50 procent inom hörbart avstånd från en ljudsändare och kan höra signalen om de befinner sig utomhus. I utomhusvarningssystemet kan signalerna beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över sändas. De olika signalerna har olika innebörd och ges med ljudstötter med olika längd och frekvens. Utrustningen i utomhusvarningssystemet ägs av staten genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Under de senaste åren har utomhusvarningssystemet använts endast i ett fåtal fall, i genomsnitt en gång om året.

VMA-systemets aktörer och hur systemet är reglerat i dag

VMA-systemet berör flera olika aktörer, däribland:

- MSB, som förvaltar och utvecklar tekniken bakom utomhusvarningssystemet, ingår avtal med berörda aktörer samt ger information, utbildning och vägledning kring systemets olika delar.
- SOS Alarm, som är den aktör som först tar emot en begäran om sändning av VMA och för den vidare inom VMA-systemet. SOS Alarm har också ett särskilt ansvar när det gäller VMA via telefoni.
- Public service-företagen (Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB), som spelar en särskild roll i VMA-systemet eftersom radio och tv över tid har varit de grundläggande kanalerna för varning och information till allmänheten. Sveriges Radios sändningsledning ansvarar även för att ta emot en begäran om VMA, formulera VMA-meddelandet och förmedla det vidare till de andra radio- och tv-företagen som medverkar i VMA-systemet.
- Kommunerna, som ansvarar för sändning genom och regelbundna prov av de anläggningar för utomhusvarning som finns inom kommunen, men som också genom den kommunala räddningstjänsten står för den absoluta merparten av de VMA som begärs.

VMA-systemet regleras i dag genom avtal och överenskommelser mellan systemets aktörer tillsammans med ett fåtal författningsbestämmelser som tar sikte på skyldigheter att sända eller förmedla VMA. Den grundläggande regleringen av VMA-systemet och hur VMA ska sändas i radio och tv finns framför allt i överenskommelser som tidigare Statens räddningsverk och därefter MSB genom åren har träffat med public service-företagen. Sådana överenskommelser har träffats sedan 1991 och har uppdaterats löpande. Sedan den 1 januari 2020 gäller Överenskommelse gällande varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten mellan Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och MSB (MSB:s dnr 2019-14952-1), i fortsättningen "överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen". Överenskommelsen reglerar bl.a. vilka som får

begära sändning av VMA, vem som utformar meddelandet, i vilka radio- och tv-kanaler VMA ska sändas och med vilken skyndsamhet samt olika aktörers ansvar.

SOS Alarms roll i VMA-systemet regleras i alarmeringsavtalet med staten och sedan den 1 december 2020 även i Avtal mellan SOS Alarm och MSB avseende varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (MSB:s dnr 2020-03789), i fortsättningen ”avtalet mellan MSB och SOS Alarm”. I avtalet mellan MSB och SOS Alarm finns bl.a. bestämmelser om SOS Alarms ansvar för förmedling, behörighetskontroll och utskick via fast och mobil telefoni.

Kommunerna är inte parter i några generella avtal om VMA-systemet. Det framgår dock av MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus, som meddelats med stöd av bemyndiganden i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor, att kommunen ska kunna utlösa signalerna beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över från de varningsanläggningar som kommunen förfogar över. I samma föreskrift framgår det att kommunen även ska prova dessa varningsanläggningar på visst sätt kl. 15.00 den första helgfria måndagen i mars, juni, september och december. Det finns även vissa skrivningar om kommunernas skyldigheter i förhållande till anläggningar för utomhusvarning i den generella överenskommelse om kommunernas krisberedskap som ingåtts mellan MSB och Sveriges Kommuner och Regioner (MSB:s dnr 2018-09779).

Det behövs en sammanhållen författningsreglering av VMA-systemet

VMA-systemet är till stor del inte författningsreglerat i dag. I stället regleras VMA-systemet framför allt genom avtal och överenskommelser mellan systemets olika aktörer. Avtalen reglerar inte enbart hur ett meddelande ska sändas, i vilka kanaler och med vilken skyndsamhet. De avser även frågor om när VMA-systemet får användas och vilka som är behöriga att begära sändning av VMA.

VMA-systemet har utvecklats och vuxit fram över tid. Fler aktörer har getts möjlighet att begära sändning av VMA, tillämpningsområdet har förändrats och nya kanaler har tillkommit. Systemet har på så sätt blivit alltmer komplext och omfattar i dag ett flertal olika aktörer. Den övergripande bilden är att VMA-systemet i stort fungerar relativt väl men för en utomstående aktör, eller en aktör som står inför att begära sändning av VMA, kan det vara svårt att få en överblick över vilka kanaler som finns tillgängliga och hur de samverkar med varandra. I alla delar står det inte heller klart hur de olika avtalen förhåller sig till varandra och vilka aktörer som omfattas av dem. Avtalen lämnar också utrymme för tolkning och kan sägas upp med kort varsel. Kommunerna, som ansvarar för sändning i utomhusvarningssystemet, är inte heller part i avtalen.

VMA-systemet syftar till att genom skyndsamt varning och information skydda människor och egendom i samband med allvarliga händelser. Systemet är en viktig del av Sveriges krisberedskap, befolkningsskydd och ytterst försvarsförmåga. Det är ett system som måste fungera både i fred och i krig. Varning och information till allmänheten genom VMA-systemet sker i regel i mycket brådskande och farliga situationer. Det är i sådana situationer av central betydelse att ansvarsförhållandena är tydliga och att alla i systemet vet vem som gör och beslutar vad. Det är också

viktigt att det snabbt går att få en överblick över systemet så att den som är i en situation där VMA bör aktualiseras snabbt kan få information om hur en sådan begäran görs och under vilka förutsättningar en sådan begäran får göras. Det finns mot bakgrund av dessa aspekter skäl att i så stor utsträckning som möjligt samla och författningsreglera grunderna för VMA-systemet.

Frågor som bör författningsregleras gäller vilka som ska få begära sändning av VMA, hur sändning av sådana meddelanden begärs, under vilka förutsättningar VMA får begäras, vilka kanaler som ska användas och vem som ansvarar för att sändning sker. Författningen bör även innehålla bestämmelser om vilka skyldigheter kommunerna har i VMA-systemet.

För att behålla dagens flexibilitet i systemet bör dock inte alla delar av VMA-systemet detaljregleras. Systemet berör också aktörer, t.ex. inom radio och tv, vars verksamhet inte kan eller bör detaljregleras i författning. Regeringen ser därför, i linje med vad bl.a. *SOS Alarm* och *Sveriges Television* anför, att det även i fortsättningen kommer att finnas ett behov av avtalslösningar för VMA-systemets närmare detaljer. Som flera remissinstanser konstaterar kan det också finnas ett behov av närmare föreskrifter på lägre författningsnivå och andra vägledningar kring systemet närmare utformning.

Den föreslagna regleringen kommer indirekt att leda till skyldigheter för de enskilda aktörer som har en skyldighet att sända eller förmedla VMA. Författningen kommer också att innehålla bestämmelser som avser befogenheter och skyldigheter för kommunerna. Bestämmelserna bör därför samlas i en ny lag om viktigt meddelande till allmänheten.

Tillämpningsområdet för den nya lagen bör inte regleras

VMA-systemet bör kunna användas vid en rad olika slags händelser såväl i fredstid som vid höjd beredskap och ytterst i en krigssituation. Systemet bör även fortsättningsvis kunna användas som en del av en räddningsinsats enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, vid allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten eller i vissa fall vid utbrott av en allvarlig och smittsam sjukdom. Det bör även kunna användas vid höjd beredskap och ytterst vid krig. Det kan också finnas situationer som inträffar under en fredstida krissituation som motiverar ett VMA.

Bedömningen av om VMA ska sändas bör dock alltid vara omständigheterna i det enskilda fallet. Att det råder höjd beredskap eller att samhället befinner sig i en fredstida krissituation kan aldrig ensamt räcka för att sändning av VMA ska kunna aktualiseras, utan avgörande måste i stället vara den konkreta fara eller risk som finns vid det aktuella tillfället. VMA-systemets tillämpningsområde bör därför inte definieras utifrån yttre faktorer eftersom ett sådant tillämpningsområde kan riskera att begränsa och försvåra användningen av VMA-systemet. Till skillnad från det som anges i promemorians lagförslag gör därför regeringen bedömningen att något tillämpningsområde inte ska regleras i lagen.

4.2 Flyglarmet ska inordnas i VMA-systemet och regleras i den nya lagen

Regeringens förslag: Flyglarmet ska inordnas i VMA-systemet och regleras i den nya lagen.

Det ska i den nya lagen finnas en upplysning om att särskilda bestämmelser om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages finns i lagen om totalförsvaret och höjd beredskap.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Strålsäkerhetsmyndigheten och Västerås kommun* anser att alla signaler i utomhusvarningssystemet, dvs. även beredskapslarmet, borde regleras i samma författning. Övriga remissinstanser har inte några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Utomhusvarningssystemet kan användas för signalerna beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över. Beredskapslarmet och flyglarmet har i dag ingen annan koppling till VMA-systemet i övrigt än genom utomhusvarningssystemet. Avtalen mellan MSB och public service-företagen samt mellan MSB och SOS Alarm omfattar alltså inte flyglarm eller beredskapslarm.

Försvarsberedningen har i sin rapport Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66) påpekat att det måste tas fram förslag till lösningar för effektiv varning till befolkningen både i fred och i krig. Försvarsberedningen har understrukit vikten av att detta arbete sker skyndsamt och att ett effektivt förvarningssystem om t.ex. flyganfall snarast upprättas (s. 150).

Flyglarm ska regleras i den nya lagen

Flyglarm är en särskild signal i utomhusvarningssystemet. Signalen finns för att kunna användas under krig eller vid väpnat angrepp mot Sverige när det finns en risk för att ett område kommer attackeras från luften. Innebörden av signalen är inte reglerad men signalen har sedan den infördes haft den etablerade betydelsen att allmänheten omedelbart ska uppsöka skydd i ett skyddsrum eller i nödfall i ett annat skyddande utrymme som källare, tunnel eller tunnelbanestation. Av MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus, som bygger på bemyndiganden i förordningen om skydd mot olyckor, framgår att kommunerna ska kunna aktivera signalerna beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över. I övrigt är flyglarmet inte författningsreglerat, men genom överenskommelse mellan Försvarsmakten, MSB och SOS Alarm finns flyglarmsrutiner.

Varning till befolkningen i samband med fara för luftanfall ställer krav på särskild skyndsamhet, tydliga ansvarsförhållanden och klara rutiner för vad allmänheten ska göra. Flyglarmet bör därför även fortsättningsvis kunna användas som en särskild varning som syftar till att uppmana människor att bege sig till skyddsrum eller andra skyddade utrymmen. Den

nya lagen kommer att gälla oberoende av om det är fredstid eller höjd beredskap och ytterst vid krig. Därför bör även flyglarmet inordnas i VMA-systemet och regleras i den nya lagen. Genom att tydliggöra ansvarsförhållandena beträffande flyglarm skapas förutsättningar för en effektiv förvarning till befolkningen vid fara för luftanfall.

Beredskapslarmet ska även fortsättningsvis regleras i särskild ordning

Enligt 6 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap ska beslut om höjd beredskap tillkännages på det sätt som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter finns i 9 och 10 §§ förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap. Där framgår att beslut om höjd beredskap tillkännages i radio och tv. Om det råder högsta beredskap i hela landet, kan regeringen besluta att det ska tillkännages genom beredskapslarm.

Bestämmelserna i lagen och förordningen om totalförsvaret och höjd beredskap har en koppling till VMA-systemet på så sätt att VMA-kanalerna radio, tv och utomhusvarningssystemet även används för att tillkänna beslut om höjd beredskap. I övriga delar riktar sig dock bestämmelserna i lagen och förordningen om totalförsvaret och höjd beredskap framför allt till regeringen. Bestämmelserna om hur höjd beredskap tillkännages bör därför, till skillnad från vad *MSB*, *Strålsäkerhetsmyndigheten* och *Västerås kommun* anser, även fortsättningsvis regleras i särskild ordning. Det bör dock framgå i den nya lagen att kommunernas ansvar för att sända ljudsignaler i utomhusvarningssystemet även gäller vid beredskapslarm (avsnitt 8.3.1).

5 Begäran om sändning av VMA

5.1 Vilka som får begära sändning av VMA

Regeringens förslag: Regeringen ska få begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som därutöver ska få begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att endast regeringen och de myndigheter som regeringen bestämmer ska vara behöriga att begära sändning av VMA, dvs. att enskilda aktörer inte ska kunna få en sådan behörighet.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser är kritiska till förslaget att enskilda aktörer inte ska kunna få behörighet att begära sändning av VMA, däribland *Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät)*, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)*, *SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm)*, *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* samt majoriteten av kommunerna, regionerna och länsstyrelserna. Det huvudsakliga skälet för kritiken är att det skulle kunna innebära en risk för fördröjning om endast myndigheter är behöriga att

begära sändning av VMA och att denna fördröjning skulle kunna få mycket allvarliga konsekvenser, t.ex. vid anläggningar med särskilt farliga verksamheter såsom kärntekniska anläggningar och dammar.

Ett antal remissinstanser, däribland *Totalförsvarets forskningsinstitut*, *Myndigheten för psykologiskt försvar*, *Sveriges Television AB (SVT)* och *Ringhals AB*, är positiva till förslaget. SVT menar att incidenter som motiverar ett VMA ändå alltid bör leda till en kontakt med behöriga myndigheter och att den eventuella fördröjning som kan uppstå bör vara begränsad. *Myndigheten för tillgängliga medier* konstaterar att en konsekvens av att fler aktörer får möjlighet att begära sändning av VMA också är att kompetens kring tillgänglighet och särskilt sårbara grupper behöver spridas till fler.

Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Behörigheter till VMA-systemet i dag

I de tidiga VMA-överenskommelserna från 1990-talet hade enbart vissa myndigheter inom befolkningsskyddet och räddningstjänsten möjlighet att begära sändning av VMA. I takt med att VMA-systemet över tid har kommit att vidareutvecklas genom överenskommelser mellan Statens räddningsverk och senare MSB samt public service-företagen har även behörigheterna till systemet kommit att utökas. Från 1998 lades vissa privata aktörer till som behöriga att begära sändning av VMA. Från och med 2008 utökades behörigheterna till VMA-systemet markant både när det gäller myndigheter och enskilda aktörer.

Vilka som är behöriga att begära sändning av VMA i dag regleras i överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen. Vissa bestämmelser om vem som har rätt att använda utomhusvarningssystemet finns också i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor. Överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen skiljer på VMA som sänds tillsammans med utomhusvarningssystemet och VMA som sänds utan att använda utomhusvarningssystemet. När det gäller VMA som ska sändas tillsammans med utomhusvarningssystemet är det endast räddningschef eller räddningsledare för kommunal eller statlig räddningstjänst som är behörig att begära sådan sändning och en sådan begäran förutsätter också att det finns en omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller miljö. Övriga aktörer som har möjlighet att begära sändning av VMA kan endast göra det för att förebygga eller begränsa skador på liv, hälsa, egendom eller miljö och då utan att använda utomhusvarningssystemet. Av en bilaga till överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen anges det att VMA i dessa situationer, utöver av räddningschef och räddningsledare för kommunal och statlig räddningstjänst, kan begäras av följande aktörer:

- Strålsäkerhetsmyndigheten i fråga om rådgivning om strålskydd med hänvisning till förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor,
- Polismyndigheten med hänvisning till polislagen (1984:387),
- smittskyddsläkare med hänvisning till smittskyddslagen (2004:168),
- företag som äger eller utövar verksamhet vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på

människor eller miljö, med hänvisning till lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,

- regeringen med Regeringskansliet,
- de myndigheter som anges i bilagan till förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap,
- kommuner och regioner enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
- koncessionshavare enligt ellagen (1997:857),
- operatörer enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, och
- Försvarsmakten.

Promemorians redovisning av befintlig statistik över de VMA som har begärts och sänts mellan åren 2010 och 2020 visar att VMA i 90 procent av fallen har begärts av räddningsledare för den kommunala räddningstjänsten. Övriga 10 procent avser vitt skilda händelser. När det gäller VMA påkallade av en privat aktör har det begärts av SOS Alarm vid tre tillfällen för att informera om fel i funktionen av larmnumret 112. Vid två tillfällen har VMA använts för att informera om olika typer av teleavbrott av en privat aktör. Det har också vid enstaka tillfällen förekommit att räddningsledare har begärt VMA vid el- och teleavbrott. I promemorian görs bedömningen att VMA-systemet inte använts av ett elnätsföretag under de senaste tio åren. Inte heller visar tillgänglig statistik att en enskild anläggning enligt 2 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor vid något tillfälle har begärt sändning av ett VMA under tioårsperioden.

VMA bör även fortsättningsvis kunna begäras av vissa myndigheter och särskilt utpekade enskilda aktörer

Genom behörighet till VMA-systemet ges långtgående möjligheter att kommunicera med hela eller delar av landets befolkning via ett flertal olika kanaler. Det rör sig om farliga och i regel mycket tidskritiska situationer där information eller varning måste gå ut snabbt för att nå önskad effekt. Samtidigt kan även en felaktig varning eller missledande information få allvarliga konsekvenser. Att allmänheten kan lita på den information som sänds som ett VMA är också av central betydelse. Det får därmed inte råda någon som helst tvekan om att den som begär sändning av ett VMA också är behörig att göra det. Behörigheterna till VMA-systemet bör därför vara tydligt definierade och avgränsade.

Vikten av tydligt avgränsade och definierade behörigheter talar i någon mån för att endast regeringen och vissa utpekade statliga och kommunala myndigheter bör ha behörighet att begära sändning av VMA. Flertalet myndigheter, däribland kommunal och statlig räddningstjänst, har ett informationsansvar gentemot allmänheten. Som SVT påpekar bör incidenter som motiverar ett VMA i de flesta fall också leda till en kontakt med behöriga myndigheter. Det kan därför argumenteras för att varning och information till allmänheten i samband med olyckor och andra allvarliga händelser alltid bör initieras av en myndighet. För en sådan slutsats talar även det förhållandet att radio- och tv-bolagen enligt nu gällande

sändningstillstånd har en skyldighet att kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten på begäran av myndighet.

Mot en begränsning av behörigheterna till VMA-systemet till endast myndigheter talar dock tidsaspekten. Som flera remissinstanser, däribland *MSB*, *SOS Alarm*, *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Svenska kraftnät* och *SKR*, påpekar finns det verksamheter som är av sådan art att tidsaspekten kan vara helt avgörande vid en olycka och där en fördröjning ned på minutnivå kan leda till en mycket allvarlig risk för människors liv och hälsa. Detta gäller inte minst de kärntekniska anläggningarna men kan också gälla andra särskilt farliga verksamheter. Det går inte att bortse från att det är verksamhetsutövarna vid dessa anläggningar som har bäst förutsättningar att i ett så tidigt stadie som möjligt begära sändning av ett VMA och som också sitter på den information som bör ligga till grund för meddelandets utformning. Att för dessa kräva att kontakt först ska tas med räddningstjänsten eller någon annan myndighet som är behörig att begära sändning av VMA, som i sin tur ska förmedla informationen till SOS Alarm, framstår inte som en tillräckligt snabb och säker lösning. Det kan även finnas andra enskilda aktörer där det inte framstår som en effektiv ordning att en kontakt först måste tas med ansvarig myndighet som i sin tur ska begära att VMA sänds.

Regeringen bedömer därför sammantaget att det även fortsättningsvis ska finnas en möjlighet för vissa enskilda aktörer att begära sändning av VMA. Det ligger i linje med vad som gäller i dag och de överenskommelser som parterna själva ingått. Till skillnad från vad som gäller i dag bör dock behörigheterna regleras eller beslutas med stöd i författning. På så vis kan det säkerställas att behörigheterna blir väl avgränsade och tillräckligt tydligt definierade. Vid missbruk kan behörighet till systemet återkallas. Det blir också, vilket ligger i linje med de aspekter som *Myndigheten för tillgängliga medier* framför, tydligt vilka aktörer inom systemet som behöver ges nödvändig kunskap om hur man når särskilt sårbara grupper.

I den nya lagen bör det regleras att regeringen ska få begära sändning av VMA. Vilka statliga, kommunala och enskilda aktörer som därutöver ska ha rätt att begära sändning av VMA bör regleras på lägre författningsnivå eller fastställas i förvaltningsbeslut. Det bör därför införas en bestämmelse i den nya lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare forskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som, utöver regeringen, ska få begära sändning av VMA.

5.2 Hur sändning begärs

Regeringens förslag: En begäran om sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten ska göras till samhällets alarmeringstjänst. Samhällets alarmeringstjänst ska ta emot och vidareförmedla en begäran till den eller dem som ansvarar för sändning av meddelandet.

Ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm ska få sändas i utomhusvarningssystemet utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att ansvaret för att ta emot och vidareförmedla en begäran om VMA ska regleras på förordningsnivå. I promemorian föreslås det inte att det uttryckligen ska framgå av regleringen att den myndighet som ansvarar för flyglarmet ska ha möjlighet att utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst aktivera utomhusvarningssystemet.

Remissinstanserna: *Försvarsmakten* anser att det bör övervägas om samhällsviktiga uppgifter till SOS Alarm ska regleras på annat sätt än i nuvarande alarmeringsavtal, särskilt kopplat till bolagets verksamhet under höjd beredskap och krig samt vid totalförsvarsplanering. *SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm)* förespråkar att SOS Alarm, utöver att ta emot och vidareförmedla en begäran, också ska få ansvaret för att avgöra om förutsättningarna för att sända VMA är uppfyllda och för meddelandets utformning. SOS Alarm menar att förslaget om att det är den som begär sändning av VMA som ska få bedöma om förutsättningarna för det är uppfyllda medför en risk för att det blir stor variation i utformning och omfattning av VMA samt att fler VMA än i dag kommer att utfärdas. *Sveriges Radio AB (Sveriges Radio)* motsätter sig att den som begär VMA ska avgöra om rekvisiten är uppfyllda utan den vägledning som Sveriges Radio ger i dag via sändningsledningen.

Övriga remissinstanser har inte några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Hur VMA begärs i dag

Ordningen för hur VMA begärs i dag regleras främst i överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen och i avtalet mellan MSB och SOS Alarm. Vissa delar är oreglerade men fungerar i praktiken genom den ordning och praxis som har uppstått mellan aktörerna. Den ordning för begäran som gäller i dag kan sammanfattas enligt följande:

- Den som avser att begära sändning av ett VMA tar kontakt med SOS Alarm, som säkerställer att aktören är behörig.
- Om SOS Alarm bedömer att händelsen uppfyller kriterierna för ett VMA eller om det råder osäkerhet om detta, kopplas samtalet vidare till Sveriges Radios sändningsledning.
- SOS Alarm, Sveriges Radios sändningsledning och den aktör som har begärt sändning av VMA deltar därefter i ett trepartssamtal. Sändningsledaren vid Sveriges Radio utformar meddelandet i dialog med den som begär sändning av VMA. Under samtalet diskuteras även vilka kanaler som ska användas.
- Om utomhusvarningssystemet ska användas, förmedlar SOS Alarm begäran till aktuell kommun. SOS Alarm kan också i vissa fall enligt avtal med kommunen aktivera signalen för kommunens räkning. SOS Alarm ansvarar även för sändning av VMA till fasta telefoner och mobiltelefoner.
- Sveriges Radio sänder meddelandet i sina FM-kanaler P1, P2, P3 och berörd lokal P4-kanal. Sveriges Radio vidareförmedlar även meddelandet till Sveriges Television och vissa privata radio- och tv-kanaler.

VMA om flyglarm är i dag inte en del av VMA-systemet i övrigt. Ordningen i fråga om flyglarm är att Försvarsmakten påkallar att flyglarm ska utlösas medan det är kommunerna som varnar befolkningen genom att aktivera utomhusvarningssystemet. Försvarsmakten kontaktar då SOS Alarm som i sin tur ska vidareförmedla begäran till berörd kommun.

Den ordning för begäran som gäller i dag ska i allt väsentligt bestå

Den övergripande bilden är att den ordning som i dag gäller för begäran om sändning av VMA fungerar väl. Genom trepartssamtalet som äger rum mellan SOS Alarm, sändningsledningen på Sveriges Radio och den som begär sändning av ett VMA kan den erfarenhet och kunskap om VMA-systemet som både SOS Alarm och Sveriges Radio har komma till stor användning. Trepartssamtalet är också ett effektivt sätt att lösa ut frågor om hur meddelandet ska utformas och om vilka kanaler som lämpar sig bäst i en viss given situation.

Den ordning för begäran som gäller i dag bör därför i allt väsentligt bestå. En begäran om sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten bör även fortsättningsvis göras till SOS Alarm, som ska ta emot och vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändning av meddelandet. Det finns därmed juridiska förutsättningar för att den ordning som gäller i dag där ett trepartssamtal regelmässigt äger rum fortsätter. De närmare detaljerna kring hur begäran om sändning ska gå till bör dock inte regleras i författning utan bör även fortsättningsvis överlåtas till parterna att komma överens om. Det bör däremot av tydlighetsskäl regleras i lagen till vilken aktör en begäran om VMA ska göras. Detta ligger även i linje med vad *Försvarsmakten* framför om behovet av en tydlig reglering i fråga om samhällsviktiga uppgifter under höjd beredskap och krig.

SOS Alarm argumenterar för att bolaget, utöver att ta emot och vidareförmedla en begäran om VMA, ska få ansvaret att avgöra om förutsättningarna för att sända VMA är uppfyllda. Som framgår ovan är det regeringens intention att den ordning som gäller i dag med det s.k. trepartssamtalet ska kunna fortsätta. SOS Alarm och Sveriges Radio kan därmed även i fortsättningen ha en viktig roll i att vägleda den som begär sändning av ett VMA när det gäller om händelsen uppfyller kriterierna för ett sådant meddelande, vilket ligger i linje med de synpunkter som *Sveriges Radio* framför. Förslaget innebär samtidigt att om det skulle uppstå oenighet mellan aktörerna om huruvida förutsättningarna för att begära ett VMA är uppfyllda så är det ytterst den som begär sändningen som avgör detta och som också ansvarar för att den information som ska ligga till grund för meddelandets utformning är riktig. SOS Alarm har därmed, även om bolaget gör en annan bedömning i fråga om förutsättningarna för ett VMA är uppfyllda, en skyldighet att vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändning.

Den nya lagen kommer att reglera när en begäran om VMA får göras och vem som ansvarar för att avgöra när en sådan begäran kan ske. När det gäller själva sändningen av VMA i radio och tv föreslås i avsnitt 8.1 att den ska regleras i den särskilda ordning som gäller i dag. Förslaget innebär i huvudsak inte några förändringar av dessa regler. Det kommer därför även i fortsättningen att vara en fråga för radio- och tv-företagen att

tolka radio- och tv-lagen och sändningstillstånden för att avgöra om sändning av VMA i det enskilda fallet ska ske. Om ett radio- och tv-företag skulle anse att ett visst meddelande inte omfattas av skyldigheterna i lag och sändningstillstånd och därmed beslutar att neka sändning, kan frågan prövas i enlighet med de befintliga gransknings- och kontrollmekanismer som gäller enligt radio- och tv-lagen.

SOS Alarms uppgifter i systemet styrs primärt av alarmeringsavtalet med staten. De uppgifter som föreslås stämmer också överens med de uppgifter SOS Alarm har enligt det avtalet i dag. I författningstexten bör därför inte SOS Alarm pekas ut särskilt. I stället bör begreppet samhällets alarmeringstjänst användas. Det begreppet används även i 1 kap. 7 § lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation och syftar på SOS Alarm, som i dag har samhällsupdraget att ensam ansvara för nödnumret och samhällets alarmeringstjänst.

För flyglarm föreslås i kapitel 7 ett undantag till huvudregeln om att en begäran om sändning ska göras till samhällets alarmeringstjänst.

6 Förutsättningar för att begära sändning av VMA

6.1 Viktigt meddelande

Regeringens förslag: Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om varning och information ska få begäras när det finns fara för liv eller hälsa eller för omfattande skada på egendom eller miljö, om meddelandet skyndsamt behöver nå allmänheten för att förhindra eller begränsa faran eller skadan.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)*, *Sveriges Radio AB (Sveriges Radio)* och *Sveriges Television AB* understryker vikten av att VMA-systemet inte används för mindre akuta meddelanden utan förbehålls situationer då det finns ett uppenbart skyndsambetsbehov. Sveriges Radio är vidare kritiskt till att utredningen inte föreslagit en författningsreglering om att ett VMA ska hänvisa till Sveriges Radio P4 för den efterföljande informationen. *Svenska kraftnät* betonar att VMA-systemet måste kunna användas i situationer där människor riskerar att komma till skada men utgången av en situation är osäker, t.ex. vid en s.k. förbrukningsfrånkoppling i elöverföringssystemet.

Skälen för regeringens förslag

VMA-systemets användningsområde i dag

Användningsområdet för VMA-systemet har genom åren byggt på att det funnits en fara eller en överhängande fara för olyckor eller andra allvarliga händelser och att information i samband med det skyndsamt har behövt nå

ut till allmänheten för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. Ett meddelande har också kunnat sändas för att förebygga sådan skada. Om utomhusvarningssystemet använts i dessa fall, har signalen viktigt meddelande använts. Innebörden av signalen viktigt meddelande är inte reglerad, men har sedan den infördes haft den etablerade betydelsen ”Gå inomhus, stäng dörrar och fönster samt ventilation. Lyssna på Sveriges Radio P4”.

Enligt överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen får VMA användas tillsammans med utomhusvarningssystemet och signalen viktigt meddelande när det finns en omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller miljö, och utan utomhusvarningssystemet för att förebygga och begränsa sådana skador.

VMA ska även fortsättningsvis kunna begäras vid fara för liv, hälsa, egendom eller miljö

Den nya lagen bör reglera förutsättningarna för att begära sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten kopplat till signalen viktigt meddelande. Vid utformning av en sådan bestämmelse bör det beaktas att VMA-systemet över tid har varit avsett för särskilt farliga situationer och byggt på en bedömning av faran i varje enskilt fall. VMA bör även i fortsättningen ses som en särskild typ av information som behöver nå allmänheten skyndsamt. Det är nämligen i dessa fall det bör ställas krav på särskilda rutiner och kontaktvägar. Det är också för dessa särskilda ändamål som det är befogat att lägga ett ansvar på privata aktörer, t.ex. mobiloperatörer samt radio- och tv-bolag, att kostnadsfritt medverka till att sådan information når befolkningen i syfte att skydda människor, egendom och miljö.

VMA-systemet bör på i huvudsak samma sätt som i dag kunna användas när det finns en fara för liv, hälsa, egendom eller miljö. I begreppet fara ligger att det ska finnas en risk som är konkret och någorlunda bestämd till tid och rum. Händelsen som ligger till grund för ett VMA och befarade skador på människor, egendom eller miljö måste därmed framstå som mer eller mindre direkta och preciserade. I begreppet fara ligger dock, som *Svenska kraftnät* betonar vikten av, att utgången av en situation kan vara osäker.

På samma sätt som gäller i dag och som har gällt sedan systemets tillkomst bör VMA-systemet vidare förbehållas sådana situationer där allmänheten skyndsamt behöver nås av varning eller information för att förhindra eller begränsa fara eller skada. Med skyndsamt avses att informationen behöver nå ut relativt omgående, typiskt sett inom loppet av några minuter. Är det fråga om mer allmän information om exempelvis en olycka som inte kräver några omedelbara åtgärder från personer som befinner sig i närheten av den, bör VMA-systemet inte användas. VMA-systemet bör alltså, som *MSB*, *Sveriges Radio* och *Sveriges Television* betonar, även fortsättningsvis förbehållas situationer då det finns ett uppenbart behov av att skyndsamt nå ut med varning eller information för att förhindra eller begränsa faran eller skadan.

När det gäller VMA vid fara för liv och hälsa bör det inte ställas några ytterligare krav i lagen, t.ex. om att ett visst antal människor måste beröras. I kravet att det ska finnas fara för människors hälsa ligger dock att det bör

krävas att den aktuella händelsen i vart fall kan leda till konkreta hälso-risker. Som ett exempel kan nämnas rök från en brand. För att det ska finnas förutsättningar att begära sändning av ett VMA i ett sådant fall bör det finnas en risk för att röken kan vara hälsoskadlig, inte enbart väcka obehag. Exempel på situationer där VMA-systemet bör kunna användas för att det finns en fara för människors liv eller hälsa är i samband med utsläpp av giftiga ämnen i form av rök eller kemikalier som följd av en brand eller explosion, när det är farligt för människor att vistas utomhus till följd av väderrelaterade händelser, vid allvarliga störningar av allmän ordning eller i samband med svår brottslighet som innebär en risk att vistas i ett visst område och vid spridning av en allvarlig smittsam sjukdom där skyndsamma åtgärder måste vidtas.

Även risk för skador på egendom eller miljö bör kunna ligga till grund för ett VMA. För att inte tillämpningsområdet för VMA-systemet ska bli alltför brett bör det dock i dessa fall krävas att det finns en risk för omfattande skador. Med fara för omfattande skador på miljön avses risker för förorenings-skador och allvarliga miljöskador. En risk för omfattande skador på egendom eller miljö kan exempelvis finnas i samband med stora byggnadsbränder eller omfattande terräng- eller skogsbränder.

Sammantaget bör sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om varning och information få begäras när det finns fara för liv eller hälsa eller för omfattande skada på egendom eller miljö, om meddelandet skyndsamt behövs nå allmänheten för att förhindra eller begränsa faran eller skadan. Den som begär sändning av VMA ska utifrån omständigheterna i det enskilda fallet ta ställning till om förutsättningarna för en sådan begäran är uppfyllda. En sådan bedömning måste göras vid varje tillfälle som VMA begärs. Det betyder att om en situation som föranlett ett VMA förändras och ett nytt VMA kan aktualiseras bör en förnyad bedömning göras av om förutsättningarna för att sända ett VMA är uppfyllda.

Efterföljande information

VMA-systemet har främst kommit att användas för att uppmana allmänheten att omedelbart gå inomhus, stänga dörrar och fönster och ventilation samt lyssna på radio för ytterligare information. Ett VMA syftar därmed till att väcka människors uppmärksamhet och uppmana dem att följa händelseutvecklingen. Hur ordningen för den efterföljande informationen ser ut bör inte regleras i den nya lagen eftersom det skulle göra systemet mindre flexibelt än i dag. Det kan däremot finnas anledning att på lägre författningsnivå eller genom annan vägledning tydliggöra signalernas olika betydelser.

6.2 Flyglarm

Regeringens förslag: Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm ska få begäras vid fara för luftanfall.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att VMA om flyglarm ska få begäras vid överhängande fara för luftanfall.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Flyglarm är och har sedan VMA-systemets tillkomst varit en särskild signal i utomhusvarningssystemet som kan användas under krig eller vid väpnat angrepp mot Sverige när det finns en risk för att ett område kommer att attackeras från luften. Utöver MSB:s föreskrift (2011:5) om varning utomhus som anger att kommunerna har en skyldighet att kunna utlösa signalen är flyglarmet inte författningsreglerat.

Ett luftanfall ställer krav på särskild skyndsamhet, tydliga ansvarsförhållanden och klara rutiner för vad allmänheten ska göra. Flyglarmet bör därför även fortsättningsvis kunna användas som en särskild varning som främst syftar till att uppmana människor att bege sig till skyddsrum eller andra skyddade utrymmen. I den nya lagen bör det framgå när ett flyglarm får begäras, något som inte är närmare reglerat i dag. För att ett VMA om flyglarm ska kunna nå ut till människor tillräckligt tidigt för att de ska hinna komma i skydd bedömer regeringen att det bör räcka att fara för luftanfall kan konstateras och att det alltså inte, som utredningen föreslagit, bör krävas att faran ska vara överhängande.

6.3 Faran över

Regeringens förslag: Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över ska begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och det inte längre finns någon fara. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till händelseutvecklingen eller omständigheterna i övrigt, ska en sådan begäran få underlåtas.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås inte att sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över som huvudregel ska begäras.

Remissinstanserna: Ett flertal kommuner och regioner anser att författningsförslaget bör tydliggöras så att det framgår att ett VMA om att faran är över inte bara kan utan bör begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och fara inte längre föreligger. *Sveriges Kommuner och Regioner* och *SOS Alarm Sverige AB* framför liknande synpunkter. *Stockholms kommun* menar att det åtminstone i riktlinjer bör tydliggöras under vilka omständigheter det inte skulle vara lämpligt att utfärda ett meddelande om att faran är över. *Sveriges Television AB* tillstyrker förslaget och pekar på att det inte alltid finns ett tydligt slut när man kan meddela att faran är över varför det är av stor vikt att hänvisa till vidare information för att människor ska kunna hålla sig uppdaterade om händelseutvecklingen. Övriga remissinstanser har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Efter en händelse som gett upphov till ett VMA är det viktigt att allmänheten nås av information om när faran är över och när de riktlinjer och rekommendationer som lämnats inte längre gäller. Sedan VMA-systemets tillkomst har det funnits en särskild signal i utomhusvarningssystemet med innebörden att faran är över. I dagsläget är ordningen inte helt tydlig för hur och när ett sådant meddelande kan och

ska begäras och sändas i de olika kanalerna. Det bör regleras som ett särskilt VMA eftersom det kan begäras under särskilda förutsättningar, nämligen när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och det inte längre finns någon fara.

Ett VMA om att faran är över fyller en viktig funktion och bör därför, som flera remissinstanser påpekar, sändas så snart det finns förutsättningar för det. Samtidigt bygger även signalen viktigt meddelande på att allmänheten tar del av efterföljande information om händelseförloppet och det kan finnas situationer som inte har en slutlig tidpunkt eller där den i vart fall är otydlig. Lagen kan därför inte innehålla ett absolut krav på att sändning av ett VMA om att faran är över alltid ska begäras. Det bör dock vara en tydlig huvudregel att så sker. En sådan begäran bör kunna underlåtas om det finns särskilda skäl med hänsyn till händelseutvecklingen eller omständigheterna i övrigt. Möjligheten att göra undantag gäller framför allt situationer som inte har ett tydligt slut men kan också avse situationer där det finns särskilda skäl som i det enskilda fallet talar emot ett VMA om att faran är över, t.ex. för att händelsen är mycket uppmärksam och det framstår som mer ändamålsenligt att allmänheten tar del av den efterföljande informationen om att faran är över på annat sätt än genom ett särskilt VMA.

Sammantaget bör utgångspunkten vara att sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över ska begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och det inte längre finns någon fara. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till händelseutvecklingen eller omständigheterna i övrigt, bör en sådan begäran få underlåtas.

7 VMA-kanalerna och hur de ska användas

Regeringens förslag: Viktiga meddelanden till allmänheten (VMA) ska, om det är möjligt, sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. Om det finns särskilda skäl, ska den som begär sändning av VMA få besluta att inte sända meddelandet till terminalutrustning.

Den som begär sändning av VMA ska få begära att ett meddelande även ska sändas som ljudsignaler i anläggningar för utomhusvarning. Utomhusvarningssystemet ska regleras i den nya lagen och inte i lagen och förordningen om skydd mot olyckor. I lagen om skydd mot olyckor ska det införas en hänvisning till den nya lagen.

Vid VMA om flyglarm ska sändning även få ske enbart i anläggningar för utomhusvarning och utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att om det finns särskilda skäl med hänsyn till farans art samt omständigheterna i övrigt ska det vara möjligt att underlåta sändning även i radio och tv samt besluta att sändning enbart ska ske i anläggningar för utomhusvarning. I promemorian föreslås inte något särskilt reglerat undantag för flyglarmet.

Remissinstanserna: *Sveriges Radio AB (Sveriges Radio)* avstyrker förslaget att det vid särskilda skäl ska vara möjligt att välja bort sändning av VMA i radio, bl.a. med hänvisning till radios särskilda roll i krisberedskapshänseende och till att detta skulle leda till att systemet som helhet skulle bli mindre robust. *Sveriges Radio* menar vidare att *Sveriges Radio P4:s* roll som landets beredskapskanal bör tydliggöras i regleringen. Flera länsstyrelser anser att sändning av VMA via mobiltelefoni inte är tillräckligt tillförlitligt för att kunna användas som ett enskilt och komplett varningssystem utan menar att radio, tv och telefoni bör komplettera varandra. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* och *Sveriges Television AB* framför liknande åsikter. *SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm)* påpekar att ett VMA så långt det är möjligt bör sändas ut i radio och tv för att allmänheten ska kunna följa händelseförloppet. *Myndigheten för tillgängliga medier*, *Affärsverket svenska kraftnät* och *Örebro kommun* är positiva till att telefoni ska kunna användas som primär VMA-kanal och inte längre endast som ett komplement till radio och tv.

Flera remissinstanser pekar på att det kan finnas andra informationsvägar som skulle kunna användas eller redan används för att förmedla VMA. *SOS Alarm* menar att 112-appen skulle kunna vara en lämplig VMA-kanal. Flera länsstyrelser anser att det kan vara positivt att undersöka möjligheten att sända VMA även i de digitala plattformar som finns för radio och tv.

Telenor Sverige AB (Telenor) argumenterar för att begreppet terminalutrustning inte bör användas i författningstexten då definitionen av detta begrepp är betydligt bredare än telefoner och träffar ett stort antal utrustningar och anordningar som kan kopplas upp mot elektroniska kommunikationsnät. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anser att det bör framgå i författning hur signalerna i utomhusvarningssystemet låter och vad de innebär. *Region Västernorrland* understryker vikten av att allmänheten informeras om vad de olika signalerna i utomhusvarningssystemet betyder. *Myndigheten för tillgängliga medier* och *Sveriges Dövas Riksförbund* argumenterar för att tillgänglighetsaspekter inte har tagits i tillräckligt beaktande vid utformning av den nya regleringen.

Skälen för regeringens förslag

Radio, tv, telefoni och utomhusvarningssystemet ska även fortsättningsvis vara VMA-kanaler

Den nya lagen bör reglera de VMA-kanaler som ligger under aktörer som har en skyldighet att sända och förmedla VMA. Så är fallet beträffande sändning av VMA i radio och tv, sändning av VMA via fast och mobil telefoni och sändning av VMA som ljudsignaler i anläggningar för utomhusvarning. Alla dessa kanaler har styrkor och svagheter och kompletterar därmed varandra. Utgångspunkten vid utformning av VMA-regleringen måste vara att så många som möjligt ska nås av varning och information. Det saknas därför skäl att ta bort någon av de befintliga VMA-kanalerna. VMA ska därmed även fortsättningsvis kunna sändas i radio och tv, via fast och mobil telefoni och som ljudsignaler i utomhusvarningssystemet.

När det gäller sändning av VMA i radio och tv bör begreppen ljudradio och tv användas, vilket överensstämmer med begreppen i yttrandefrihets-

grundlagen och radio- och tv-lagen. Radio och tv, både kommersiell och inom public service, har en skyldighet att sända VMA. VMA-regleringen bör därför inte skilja på kommersiell radio och tv samt radio och tv inom public service. Det finns inte heller anledning att, som *Sveriges Radio* argumenterar för, särreglera Sveriges Radio P4:s roll i VMA-systemet.

För meddelanden till telefoner, både fasta och mobila, bör begreppet terminalutrustning användas i författningstexten. Frågan om mobiltelefoners benämning diskuterades i propositionen Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon (prop. 2016/17:113) vid införandet av mobiloperatörers skyldighet att medverka till att förmedla VMA. Regeringen resonerade då att begreppet terminalutrustning var etablerat i lagen om elektronisk kommunikation och att ett teknikneutralt begrepp som håller över tid bör användas, vilket ledde till att begreppet terminalutrustning kom att användas i den lagen (s. 22). Regeringen ser ingen anledning att, som *Telenor* argumenterar för, nu snäva in begreppet. Begreppet terminalutrustning bör även kunna omfatta ny teknik för sändning av meddelanden till telefoner, oavsett om det sker via sms eller genom annan teknik.

När det gäller utomhusvarningssystemet regleras det i MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus att kommunen ska kunna utlösa signalerna beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över från de varningsanläggningar som kommunen förfogar över samt regelbundet prova dessa. Föreskriften har meddelats med stöd av bemyndiganden i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor. Den nya lagen syftar till att skapa en samlad författningsreglering av VMA-systemet. Utomhusvarningssystemet bör därför regleras i den nya lagen och inte med utgångspunkt i lagen och förordningen om skydd mot olyckor. Det bör införas en hänvisning till den nya lagen i lagen om skydd mot olyckor.

Utomhusvarningssystemet benämns i förordningen om skydd mot olyckor som varningsanordningar som installerats för varning av befolkningen under höjd beredskap och vid olyckor i fred. I MSB:s föreskrifter används begreppet varningsanläggningar som är fast monterade utomhus. Den nya lagen kommer att definiera användningsområdet för utomhusvarning och det finns därför anledning att se över begreppet. Det bör i författningstexten benämnas anläggningar för utomhusvarning. Det kan, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* anför, finnas skäl att överväga om innebörden av signalerna i utomhusvarningssystemet bör regleras i syfte att, som *Region Västernorrland* pekar på, det ska bli tydligare för allmänheten vad de olika signalerna betyder. Sådana föreskrifter kan dock meddelas på en lägre författningsnivå.

Som flera remissinstanser påpekar kan det utöver de angivna kanalerna finnas andra kanaler eller informationsvägar som skulle kunna användas och som redan används för att förmedla VMA, t.ex. SOS Alarms 112-app och andra digitala plattformar. Den nya regleringen är inte tänkt att lägga hinder för att VMA ska kunna förmedlas även till andra plattformar och via andra kanaler. Regleringen bör i stället snarast ses som en miniminivå för hur VMA ska sändas och förmedlas till allmänheten. De övriga informationsvägar som finns för VMA, som bygger på att redan sända VMA vidareförmedlas till fler, är viktiga för att nå så många som möjligt, men sändningen sker i dessa fall på frivillig basis och träffas därför inte av den nya lagen.

Huvudregeln bör vara att VMA ska sändas i radio och tv samt till telefoner

Utgångspunkten vid utformning av VMA-systemet bör vara att så många som möjligt ska nås av varning och information. Som *Myndigheten för tillgängliga medier* och *Sveriges Dövas Riksförbund* lyfter måste tillgänglighetsaspekter genomsyra utformningen av VMA-systemet så att information och varning i så stor utsträckning som möjligt når även personer med funktionsnedsättning. Principen om universell utformning innebär att samhället ska utformas med en medvetenhet om den variation som återfinns i befolkningen och med målet att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att verka i vardagen på samma villkor som människor utan funktionsnedsättning. Principen är en prioriterad inriktning vid genomförandet av funktionshinderspolitiken, se propositionen Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken (prop. 2016/17:188 s. 26 och 27). Av förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken framgår att myndigheter under regeringen bl.a. ska verka för att deras information är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning (1 § andra stycket).

Utgångspunkten att så många som möjligt ska nås av varning och information talar, vilket Myndigheten för tillgängliga medier påpekar, för att VMA-kanalerna i så stor utsträckning som möjligt bör användas tillsammans. På så sätt kan kanalernas styrkor, svagheter och delvis olika användningsområden och mottagargrupper komplettera varandra.

Radio och tv har varit de primära och grundläggande kanalerna för VMA sedan systemets tillkomst och även om teknikutvecklingen har öppnat för fler informationsvägar sedan dess finns det fortfarande betydande fördelar med sändning av VMA i radio och tv. Detta gäller inte minst den robusthet som finns i marknätet, vilket gör att dessa kanaler lämpar sig särskilt väl ur ett krisberedskapsperspektiv. Radio och tv har även fördelar när det gäller att förmedla information till en bredare allmänhet och när det gäller möjligheten att kommunicera mer komplex och omfattande information än vad som ryms t.ex. i ett sms. Radio och tv ger också möjlighet att sända efterföljande information om händelseförloppets utveckling. Vidare är sändning av varning och information i radio och tv en sedan länge inarbetad ordning bland aktörer och allmänheten och därigenom en viktig del av landets kris- och krigsberedskap. Ett VMA bör därför som huvudregel sändas i radio och tv även i fortsättningen.

När det gäller sändning av VMA till fasta telefoner och mobiltelefoner är ordningen i dag sådan att den som begär sändning av VMA också avgör om det ska skickas ut sms till personer i berört område och om röstmeddelande till fasta telefoner ska sändas. VMA via telefoner ses därmed som ett komplement till sändning i radio och tv, men utvecklingen har gått mot att sändning av VMA via telefoni i praktiken snarast är att betrakta som en huvudregel. En sådan utveckling överensstämmer med teknikutvecklingen. I princip alla i befolkningen har en mobiltelefon och sändning av VMA via mobiltelefoni har en hög träffsäkerhet. Kanalen är inte lika robust som sändning i radio och tv eftersom den är beroende av mobilnätets funktionalitet, kapacitet och belastning. Varning och information kan inte heller nå ut lika snabbt till telefoner, i vart fall inte med dagens

tekniska förutsättningar. Tillsammans med radio och tv spelar kanalen dock en viktig roll. Ett VMA bör därför som huvudregel även sändas via telefoni.

Genom att kombinera informationsvägarna radio, tv och telefoni säkerställs att en så stor del av befolkningen som möjligt får del av varning och information. En sådan ordning upprätthåller den roll som radio och tv över tid har haft i VMA-systemet. Det ligger också i linje med teknikutvecklingen. Genom att utnyttja robustheten i marknätet och träffsäkerheten med sändning till mobiltelefoner skapas förutsättningar för ett effektivt och robust varnings- och informationssystem.

Vid särskilda skäl bör sändning av VMA via telefoni kunna underlåtas

VMA via fast och mobil telefoni har vissa tekniska begränsningar. Hög belastning i mobilnätet kan påverka kapaciteten för utskick och det kan ta lång tid om många i ett område ska meddelas. Den typen av belastningar kan förekomma i samband med större olyckor och kriser. I sådana situationer riskerar sms att kraftigt fördröjas eller inte nå fram alls vilket i sig kan medföra risker. Beroende på situationen och vilken information som ska nå ut kan ett utskick till mobiltelefoner ta för lång tid för att fylla avsedd funktion. Det kan också finnas situationer där det är tydligt redan på förhand att mobilnäten har så pass begränsad funktionalitet att ett VMA via telefoni inte kommer få avsedd effekt. Det bör därför regleras en möjlighet att på förhand välja bort VMA via telefoni om det finns särskilda skäl.

Flera remissinstanser, däribland *Sveriges Radio*, flera länsstyrelser, *MSB* och *Sveriges Television*, är kritiska till utredningens förslag att det på förhand ska vara möjligt att välja bort sändning även i radio och tv. Regeringen konstaterar att radio och tv sedan VMA-systemets tillkomst har varit de grundläggande kanalerna för varning och information. VMA-systemet är därmed till stor del uppbyggt kring varning och information i radio och tv. Radio och tv är vidare mycket robusta och funktionsdugliga som VMA-kanaler och har även en viktig roll när det gäller den efterföljande informationen. Signalen viktigt meddelande bygger också historiskt på att allmänheten ska ta del av fortsatt information via Sveriges Radio P4. Därutöver finns tekniska begränsningar när det gäller sändning av VMA via telefoni som talar för att den kanalen som utgångspunkt inte bör användas ensam. Regeringen anser därför, till skillnad från promemorians förslag, att det sammantaget saknas skäl att i lagstiftningen reglera en möjlighet att välja bort sändning i radio och tv på förhand.

Sändning av VMA i utomhusvarningssystemet bör ske efter begäran

Utomhusvarningssystemet används sällan, omkring en gång per år. Den senaste överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen innebär att endast räddningschef eller räddningsledare för kommunal eller statlig räddningstjänst kan begära sändning av VMA i utomhusvarningssystemet och att användning av utomhusvarningssystemet avgör om ett meddelande ska sändas omedelbart eller inte. Det bygger på en utveckling som innebär att utomhusvarning är förbehållet de mest allvarliga eller farliga situationerna.

Utomhusvarningssystemet har både styrkor och svagheter. En begränsning är att endast hälften av landets befolkning kan nås av signalen. En annan är att signalerna bygger på att allmänheten vet vad som ska göras vid respektive signal. Utomhusvarningssystemet fyller dock även fortsättningsvis en viktig funktion dels för att det i vissa situationer och på vissa platser är ett effektivt sätt att väcka uppmärksamhet, dels för att det är mycket robust. Utöver sändning i radio och tv samt via telefoni bör därför den som begär sändning kunna bestämma att ett VMA även ska sändas i utomhusvarningssystemet. Utomhusvarning får på så sätt i första hand ses som ett komplement till andra kanaler eftersom den typiskt sett förutsätter att information når ut även på andra sätt.

Det bör i lagen inte anges några närmare förutsättningar för utomhusvarningssystemets användning, t.ex. att det bara ska kunna användas vid särskilt allvarliga händelser. Det kan nämligen finnas ytterst allvarliga situationer när varning genom utomhusvarning inte är lämplig, t.ex. för att den inte når tillräckligt många eller för att människor riskerar att söka sig inomhus när ett område i stället bör utrymmas och människor evakueras. På motsvarande sätt kan det vara fråga om en situation som inte är lika allvarlig men där utomhusvarning bedöms vara en ändamålsenlig VMA-kanal på grund av att sådana ljudsändare finns i ett avgränsat område som berörs av händelsen eller för att händelsen äger rum på natten. Det bör därför vara den som begär sändning som utifrån omständigheterna i det enskilda fallet avgör om användning av utomhusvarningssystemet är lämplig eller inte. Möjligheten att använda utomhusvarningssystemet bör därmed inte heller vara begränsad till ett fåtal särskilt utpekade aktörer.

Sändning i VMA-kanalerna ska ske i den mån det är möjligt

Även om utgångspunkten ska vara att VMA-kanalerna bör användas tillsammans får regleringen av robusthetsskäl inte kunna tolkas så att en nödvändig förutsättning för ett VMA är att alla kanaler kan användas i den aktuella situationen. Det bör därför i författningsregleringen förtydligas att kanalerna ska användas om det är möjligt, vilket innebär att sändning alltid ska kunna ske i de kanaler som är möjliga att sända i. Möjligheten att inte sända VMA i någon av kanalerna för att det inte är möjligt tar framför allt sikte på fall där sändning på grund av tekniska omständigheter inte kan genomföras eller där kontakt med den som ansvarar för sändning inte kan etableras. Det betyder att det inte ska finnas något hinder mot att sända VMA endast i radio och tv om sändning av VMA via telefoni inte går att genomföra och att sändning kan ske endast via telefoni om sändning i radio och tv inte är möjlig, t.ex. för att sändning i radio och tv nekas eller i extremfallet att det över huvud taget inte går att etablera kontakt med radio- och tv-företagen. I en extraordinär situation eller under krigsförhållanden kan det heller inte uteslutas att endast utomhusvarningssystemet kan användas, vilket förslaget såsom det är utformat medger om övriga kanaler inte är möjliga att sända i.

Vid flyglarm bör utomhusvarningssystemet få användas ensamt

I dag kan flyglarm endast sändas genom signal i utomhusvarningssystemet. Vid höjd beredskap fyller utomhusvarningssystemet en särskild funktion. I händelse av krig eller krigsfara finns nämligen risk för stora

problem med elförsörjning. Skadad eller förstörd infrastruktur kan leda till problem och avbrott i den grundläggande tillgången till olika system. Utomhusvarningssystemet är uppbyggt för att kunna fungera även under sådana förhållanden. För flyglarm kommer därmed utomhusvarningssystemet även fortsättningsvis att spela en viktig roll som VMA-kanal.

Även beträffande VMA om flyglarm finns det dock anledning att skapa förutsättningar för sändning också i radio och tv samt via telefoni. Marknäten för radio och tv har hög tillgänglighet och medger en robust utsändning med få avbrott och störningar. De kan därmed komplettera varning genom utomhusvarningssystemet och vara av avgörande betydelse för den delen av befolkningen som inte hör signalerna från utomhusvarningssystemet. Även beträffande flyglarm bör utgångspunkten vara att kanalerna om möjligt ska sändas tillsammans. Därför bör även telefoni vara en möjlig kanal att använda vid flyglarm. Med den teknik som används i dag kan det antas att det i många fall kan finnas särskilda skäl att välja bort sändning via telefoni vid VMA om flyglarm. Med tiden kan dock tekniken för sändning via telefoni bli mer robust och telefoni har fördelen att, när utskicken fungerar, nå väldigt många människor.

Flyglarmet ställer särskilda krav på skyndsamma rutiner. Av det skälet föreslås det i avsnitt 8.3.1 att en myndighet ska ansvara för att aktivera utomhusvarningssystemet i fråga om flyglarm. Detta innebär bl.a. att samhällets alarmeringstjänst, som i dag sköter kontakten med respektive kommun, inte behöver kontaktas för att utomhusvarningssystemet ska kunna aktiveras. I en krigssituation eller när det annars finns fara för luftanfall bör det inte heller ställas ett krav på att radio, tv och telefoni ska användas eftersom även dessa kanaler förutsätter en kontakt med samhällets alarmeringstjänst vilket kan leda till en risk för fördröjning. Signalen flyglarm, som har innebörden att allmänheten omedelbart ska uppsöka skydd i ett skyddsrum eller i nödfall i annat skyddande utrymme, förutsätter heller inte någon efterföljande information i radio och tv. Den myndighet som kommer att ansvara för aktivering av utomhusvarningssystemet bör därför kunna bestämma att VMA om flyglarm ska sändas enbart i utomhusvarningssystemet och då utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst.

8 Sändning av VMA

8.1 Sändning av VMA i radio och tv

Regeringens förslag: Den nya lagen ska innehålla en upplysning om att bestämmelser om skyldighet att sända viktiga meddelanden till allmänheten finns i radio- och tv-lagen.

Bestämmelserna i radio- och tv-lagen om skyldighet att sända meddelanden av vikt för allmänheten ska justeras med anledning av den nya lagen. Ett tillstånd att sända tv, sökbar text-tv eller annan ljudradio än närradio och kommersiell radio ska kunna förenas med ett villkor om skyldighet att kostnadsfritt sända meddelanden enligt den nya lagen. Det ska också införas en skyldighet att kostnadsfritt sända meddelanden enligt den nya lagen i kommersiell radio.

En leverantör av medietjänster som sänder meddelanden i tv enligt den nya lagen ska så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås inte några ändringar i bestämmelserna om tillståndsvillkor för tv, sökbar text-tv och annan ljudradio än närradio och kommersiell radio. I promemorian föreslås inte heller att skyldigheten för kommersiell radio att sända VMA ska ändras så att den inte endast gäller på begäran av myndighet. I promemorian finns ett förslag om att tillstånd att sända kommersiell radio ska kunna återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot skyldigheten att sända viktiga meddelanden till allmänheten.

Remissinstanserna: *Bauer Media Audio Filial (Bauer Media)*, *Myndigheten för press, radio och tv*, *Sveriges Radio AB* och *Sveriges Television AB* instämmer i promemorians förslag att de närmare formerna för hur sändning av VMA i radio och tv ska gå till även fortsättningsvis bör regleras i avtal mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och radio- och tv-företagen. *Sveriges Radio* påpekar att företagets sändningstillstånd inte bara omfattar VMA utan även myndighetsmeddelanden som inte är av akut eller omedelbar karaktär. Några remissinstanser, däribland *MSB*, pekar på att det kan finnas ett behov av att klargöra ansvaret för sådana myndighetsmeddelanden som faller utanför VMA-systemet.

Bauer Media motsätter sig förslaget om att tillstånd att sända kommersiell radio ska kunna återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot skyldigheten att sända viktiga meddelanden till allmänheten. *Bauer Media* menar att återkallelse av ett tillstånd är en oproportionerlig sanktion eftersom det finns tekniska brister i den befintliga tekniska lösningen. *Myndigheten för press, radio och tv* framför att om en kommersiell aktör åsidosätter sin skyldighet att sända VMA på begäran av en myndighet i krig bör aktören anses ha väsentligt åsidosatt sin skyldighet men att tolkningen inte bör vara lika strikt när det gäller ett åsidosättande att sända VMA i andra situationer än krig.

Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Regleringen i yttrandefrihetsgrundlagen och radio- och tv-lagen

I yttrandefrihetsgrundlagen finns allmänna bestämmelser till skydd för bl.a. radio- och tv-sändningar. Regleringen i grundlagen bygger på en rad principer som utgör grundvalar för hur yttrandefriheten kan brukas och hur den kan regleras när det gäller de särskilda medieformer som omfattas av lagens tillämpningsområde. De grundprinciper som den lagen vilar på brukar beskrivas som principerna om förbudet mot censur och hindrande åtgärder, etableringsfrihet, ensamansvar, meddelarskydd och en särskild brottskatalog och rättegångsordning. Av central betydelse är även den s.k. exklusivitetsprincipen. Därutöver brukar principen om redaktionell självständighet lyftas fram som central, vilken innebär att den som sänder program självständigt har att avgöra vad som ska förekomma i ett program (3 kap. 6 § yttrandefrihetsgrundlagen). Bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen styr också vad som inom det grundlagsskyddade området kan och får regleras i lag (1 kap. 1 § andra stycket).

I 3 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen finns bestämmelser om rätten att genom lag reglera föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. I radio- och tv-lagen (2010:696) finns den lagstiftning som meddelas med stöd av 3 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen. Av radio- och tv-lagen följer att det krävs tillstånd för att sända tv, sökbar text-tv och ljudradio i marknätet. Reglerna om tillstånd för tv-sändningar finns i kapitel 4. Regeringen ger tillstånd att sända tv och sökbar text-tv om sändningsverksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (4 kap. 3 §). Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd i övriga fall. I 4 kap. 8–11 §§ finns bestämmelser om vilka villkor som ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv får förenas med. I kapitel 5 finns bestämmelser om innehållet i tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv.

Bestämmelser om tillstånd för att sända ljudradio finns i kapitel 10–13 i radio- och tv-lagen. Regeringen meddelar tillstånd att sända ljudradio om sändningsverksamheten finansieras med public service-avgift. Regeringen meddelar även tillstånd att sända ljudradio till utlandet. Om det finns särskilda skäl, får regeringen därutöver ge tillstånd att sända ljudradio i lokala sändningar som inte uppfyller kraven för närradio eller kommersiell radio (11 kap. 1 §). Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd att sända närradio, kommersiell radio och tillfälliga tillstånd att sända ljudradio (11 kap. 1 § tredje stycket, 12 kap. 1 § och 13 kap. 1 §). I 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen finns bestämmelser om vilka villkor som ett tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio får förenas med. I kapitel 14 finns bestämmelser om innehållet i ljudradiosändningar och beställradio.

Regleringen av radio- och tv-företagens skyldigheter att sända VMA

Enligt 4 kap. 9 § 15 radio- och tv-lagen får ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv förenas med villkor om skyldighet att kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten, om en myndighet begär det. För annan ljudradio än närradio och kommersiell radio finns motsvarande bestämmelse i 11 kap. 3 § andra stycket 15. Det framgår av flera propositioner på området (bl.a. prop. 2018/19:136 s. 102 och prop.

2019/20:168 s. 80 och 81) att med uttrycket meddelande som är av vikt för allmänheten avses olika typer av meddelanden från myndigheter som kan ha betydelse för allmänheten. Det kan t.ex. vara information om ett förestående val eller annan samhällsinformation. Uttrycket innefattar också sådana meddelanden som avses i Överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen, dvs. VMA.

I nu gällande sändningstillstånd för Sveriges Radio och Sveriges Television framgår det att företagen kostnadsfritt ska sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det. Företagen ska se till att meddelandet ges en lämplig utformning och att det inte genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten. De nuvarande sändningstillstånden löper i sex år, t.o.m. den 31 december 2025.

Villkoret om skyldighet att sända meddelanden som är av vikt för allmänheten i de sändningstillstånd som Myndigheten för press, radio och tv meddelar är snävare utformat och gäller varningsmeddelanden som är av vikt för allmänheten och som ska skydda människor, egendom eller miljö. Samma skyldighet gäller för kommersiell radio, vilket regleras i 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen.

Ordningen för sändning av VMA i dag

Ordningen för sändning av VMA regleras framför allt i överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen och i avtalet mellan MSB och SOS Alarm. Vissa delar är oreglerade men fungerar i praktiken genom den ordning och praxis som har utvecklats mellan aktörerna. Händelseförloppet från det att ett VMA aktualiseras till dess att faran är över kan, när det gäller sändning i radio och tv, sammanfattas på följande sätt:

- Sveriges Radios sändningsledning kopplas upp i ett trepartssamtal tillsammans med SOS Alarm och den som har begärt sändning av VMA, efter det att SOS Alarm gjort en initial bedömning av behörighet och om händelsen uppfyller kriterierna för ett VMA.
- Sändningsledningen vid Sveriges Radio utformar meddelandet i dialog med den som begär meddelandet. Den som begär sändning av VMA ansvarar för att de uppgifter som lämnas som grund för meddelandet är riktiga. Om möjligt används mallar för standardmeddelanden.
- När utomhusvarningssystemet används ska meddelandet sändas genast och upprepas inom fem minuter i samtliga Sveriges Radios FM-kanaler P1, P2, P3 och i berörd lokal P4-kanal. I meddelandet hänvisas till den lokala P4-kanalen för vidare information. När utomhusvarningssystemet inte används sänds VMA en gång skyndsamt i Sveriges Radios samtliga kanaler. Meddelandet upprepas sedan inom tio minuter i berörd lokal P4-kanal.
- Sveriges Radio vidareförmedlar meddelandet till Sveriges Television och till de andra radio- och tv-kanaler som medverkar i VMA-systemet. Genom en särskild teknisk lösning kan Sveriges Radios meddelande med automatik även sändas i kommersiell radio. Sveriges Radio publicerar också meddelandet på digitala plattformar.
- Sveriges Television sänder meddelandet som en rullande textremsa i samtliga av sina kanaler och i linjära webbsändningar. Ett VMA läggs också ut på Sveriges Televisions digitala plattformar.

Ordningen för sändningen av VMA i radio och tv bör i huvudsak inte ändras

Ansvar för att sända VMA i radio och tv bör, bl.a. med hänsyn till den särskilda ordning som gäller för radio och tv enligt yttrandefrihetsgrundlagen, även fortsättningsvis regleras i radio- och tv-lagen och i sändningstillstånd. Det bör i den nya lagen införas en upplysning om att bestämmelser om skyldighet att sända VMA i ljudradio och tv finns i radio- och tv-lagen. De närmare formerna för hur sändning av VMA i radio och tv ska gå till bör, i linje med vad *Bauer Media, Myndigheten för press, radio och tv, Sveriges Radio* och *Sveriges Television* anför, även fortsättningsvis regleras i avtal.

Genom den nya lagen författningsregleras frågor som tidigare reglerats i överenskommelsen mellan MSB och public service-företagen. Förutsättningarna för att begära sändning av VMA enligt den nya lagen motsvarar i huvudsak det som gäller i dag. Även meddelanden enligt den nya lagen utgör därför sådana meddelanden av vikt för allmänheten som avses i 4 kap. 9 § 15 och 11 kap. 3 § andra stycket 15 radio- och tv-lagen och i sändningstillstånden för radio och tv. Som *Sveriges Radio* påpekar omfattar dock skyldigheten enligt tillståndsvillkoret inte enbart VMA utan även myndighetsmeddelanden som inte är av akut eller omedelbar karaktär. Tillståndsvillkoret i radio- och tv-lagen bör därför justeras så att det tydligt innefattar såväl meddelanden enligt den nya lagen (dvs. VMA) som andra meddelanden av vikt för allmänheten som en myndighet begär sändning av. Några remissinstanser, däribland *MSB*, pekar på att det kan finnas ett behov av att klargöra ansvaret för sådana myndighetsmeddelanden som faller utanför VMA-systemet. Det saknas dock förutspåttningar att inom ramen för detta ärende behandla den frågan.

De meddelanden som enligt 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen ska sändas i kommersiell radio överensstämmer med VMA-definitionen som har gällt i överenskommelserna mellan MSB och public service-företagen och som kommer gälla enligt den nya lagen. Meddelandena benämns varningsmeddelanden, men av förarbeten framgår att begreppet även omfattar meddelanden för att förebygga och begränsa skador (prop. 1996/97:158 s. 28). I förarbeten har det också uttalats att även meddelanden om att faran är över omfattas av skyldigheten (prop. 1999/00:55 s. 61 och 62). I och med att definitionen nu flyttas från överenskommelser till den nya lagen bör skyldigheten för kommersiell radio i 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen ändras så att den omfattar och begränsas till meddelanden enligt den nya lagen. Som en följd av att regeringen föreslår att inte endast myndigheter ska kunna få behörighet att begära sändning av VMA bör även detta krav tas bort.

De föreslagna justeringarna i radio- och tv-lagen påverkar inte nu gällande sändningstillstånd för radio och tv.

En återkallelsemöjlighet för kommersiell radio bör inte införas

Ett tillstånd att sända ljudradio från public service eller tv och sökbar text-tv får enligt 18 kap. 2 § radio- och tv-lagen återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot vissa uppräknade innehållsbestämmelser i radio- och tv-lagen. Tillståndet kan också återkallas om tillståndshavaren väsentligt har åsidosatt vissa angivna villkor som uppställts i sändningstillståndet,

däribland villkoret om att sända meddelanden som är av vikt för allmänheten (4 kap. 9 § 15 och 11 kap. 3 § andra stycket 15). Även när det gäller kommersiell radio framgår det av 18 kap. 5 § radio- och tv-lagen att tillstånd kan återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot vissa bestämmelser i lagen. Bland dessa bestämmelser finns dock inte bestämmelsen som avser skyldighet att på begäran av myndighet sända varningsmeddelanden (14 kap. 5 §). Enligt promemorian bör samma förutsättningar gälla för kommersiell radio och tv och det föreslås därför av systematiska skäl att en återkallelsemöjlighet införs för kommersiell radio.

Återkallelse av ett sändningstillstånd är ett undantag från de principer som i allmänhet tillämpas på det yttrandefrihetsrättsliga området. Det är en mycket ingripande åtgärd för den som åtgärden riktar sig mot och innebär en begränsning av yttrande- och informationsfriheterna i 2 kap. 1 § första stycket 1 och 2 regeringsformen. Förutsättningarna för att begränsa dessa rättigheter framgår av 2 kap. 21 och 23 §§ regeringsformen. I sammanhanget ska också Europakonventionen beaktas. Artikel 10 i Europakonventionen slår fast en rätt till yttrandefrihet, vilket innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Dessa friheter får underkastas inskränkningar som är föreskrivna i lag under förutsättning att de är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till bland annat den allmänna säkerheten. Att införa en möjlighet till återkallelse bör enligt regeringen inte genomföras om det inte finns starka skäl som talar för att sanktionen är nödvändig. Några sådana skäl finns inte när det gäller sändning av VMA i kommersiell radio. Promemorians förslag bör därför inte genomföras i denna del.

Skyldigheten att i tv utforma VMA så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning

I kapitel 5 radio- och tv-lagen finns bestämmelser om innehållet i tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv. I 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen finns krav på den som sänder tv eller tillhandahåller beställ-tv att göra program tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik.

Enligt 5 kap. 12 a § radio- och tv-lagen ska en leverantör av medietjänster som på begäran av en myndighet sänder meddelanden som är av vikt för allmänheten så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Uttrycket ”meddelanden som är av vikt för allmänheten” har samma betydelse som i 4 kap. 9 § 15 radio- och tv-lagen och innefattar därmed såväl VMA enligt överenskommelserna mellan MSB och public service-företagen som andra meddelanden av vikt för allmänheten, t.ex. samhällsinformation, se propositionen En moderniserad radio- och tv-lag (prop. 2019/20:168 s. 80).

Bestämmelsen i 5 kap. 12 a § radio- och tv-lagen innebär ett krav om att så snart det är möjligt utforma meddelanden av vikt för allmänheten, däribland VMA, så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik (prop. 2019/20:168 s. 191 och 192). Mot bakgrund av att regleringen av grunderna för vad som utgör ett VMA flyttas från överenskommelser till

den nya lagen bör en hänvisning till den nya lagen även införas i 5 kap. 12 a § radio- tv-lagen.

8.2 Sändning av VMA via telefoni

Regeringens förslag: Den nya lagen ska innehålla en upplysning om att skyldighet för mobiloperatörer att medverka till att förmedla viktiga meddelanden till allmänheten finns i lagen om elektronisk kommunikation. I lagen om elektronisk kommunikation ska det förtydligas att mobiloperatörernas skyldigheter gäller meddelanden enligt den nya lagen.

Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om vem som ansvarar för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Telenor Sverige AB (Telenor)* menar att bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation bör tydliggöras på flera punkter, bl.a. så att det tydliggörs att VMA via sms inte bör förutsätta att mobiltelefonen faktiskt har använts inom det angivna området eftersom positionsuppgifter genereras så fort mobiltelefonen är påslagen.

Övriga remissinstanser har inte några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Ordningen för sändning av VMA via telefoni i dag

SOS Alarm ansvarar i dag för drift, utveckling och underhåll av tekniska system för VMA via mobil och fast telefoni. Sedan 2014 kan ett VMA skickas som ett röstmeddelande till de fasta telefoner som registrerats till en adress i det geografiska område som meddelandet rör och som ett sms till abonnenter med registrerad adress i ett drabbat område. SOS Alarm ansvarar för utskicket av meddelandena. Vid utskicket används uppgifter om adresser och telefonnummer som ursprungligen kommer från operatörerna och som bevaras i en databas som SOS Alarm förfogar över.

För att även möjliggöra sändning av VMA-sms baserat på positionering, dvs. till de personer som vid en viss tidpunkt befinner sig i ett område, gjordes lagändringar den 1 juli 2017 (Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon, prop. 2016/17:113). För att VMA till mobiler baserat på position ska kunna skickas ut via systemet som SOS Alarm tagit fram behövs, utöver uppgifter om abonnemang, även uppgifter om position. För att möjliggöra sådana utskick har mobiloperatörerna rätt att behandla de uppgifter som behövs för detta ändamål. Det har även införts en skyldighet för mobiloperatörerna att medverka till att förmedla VMA till mobiltelefoner. Dessa bestämmelser finns i dag i 7 kap. 36 § och 9 kap. 11 § lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation, förkortad LEK. Sedan möjligheten att sända sms via positionering infördes används i princip inte VMA via sms baserat på registrerad adress.

Att SOS Alarm ansvarar för sändning av VMA till fasta telefoner och mobiltelefoner framgår dels i alarmeringsavtalet, dels i avtalet mellan MSB och SOS Alarm. I praktiken går det till på följande sätt:

- Den som begär sändning av VMA avgör om det också ska skickas ut sms till personer i berört område och om röstmeddelande till fasta telefoner ska sändas.
- Om ett meddelande via telefoni ska skickas ut i ett visst område, klarläggs vilket område som berörs i samråd med den som begär VMA.
- SOS Alarm ska sedan, på uppdrag av den som begär sändning av ett VMA, ange dels en avgränsad geografisk yta, dels den aktuella meddelandetexten till mobiloperatörerna.
- Mobiloperatörerna får del av det geografiska område som berörs av händelsen. Med hjälp av mobiloperatörerna lokaliseras vilka mobiltelefoner som är uppkopplade i ett visst område. Mobiloperatörerna förmedlar därefter det aktuella meddelandet som ett sms till de mobiltelefoner som i närtid använts inom det angivna geografiska området.
- SOS Alarm ombesörjer även sändning av ett röstmeddelande via fast telefoni. Det sänds i samma område som det som angetts för utskick via sms.

Ordningen för sändning av VMA via telefoni bör i huvudsak inte ändras

Det saknas skäl att i författning ändra den ordning som gäller för sändning av VMA via telefoni i dag. När det gäller vem som ansvarar för att sända VMA till fasta telefoner och mobiltelefoner bör detta regleras på en lägre författningsnivå. Det bör därför i den nya lagen införas en bestämmelse om att regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vem som ansvarar för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning.

De bestämmelser som hittills funnits i LEK bör med hänsyn till att de primärt handlar om mobiloperatörernas skyldigheter även fortsättningsvis regleras i LEK. Av tydlighetsskäl bör det i den nya lagen finnas en upplysning om dessa bestämmelser.

Tillämpningsområdet för VMA-systemet kommer att regleras i den nya lagen. För att tydliggöra att det är dessa meddelanden som mobiloperatörernas skyldigheter gäller bör 7 kap. 36 § LEK justeras så att det framgår att mobiloperatörernas skyldigheter gäller meddelanden enligt den nya lagen. Det saknas förutsättningar att, såsom *Telenor* argumenterar för, inom ramen för detta ärende göra andra justeringar i LEK i fråga om mobiloperatörernas skyldigheter.

De praktiska detaljerna kring mobiloperatörernas medverkan till förmedling av VMA bör även fortsättningsvis regleras i särskilda avtal mellan SOS Alarm och mobiloperatörerna.

8.3 Sändning av VMA i utomhusvarningssystemet

8.3.1 Ansvar för sändning i utomhusvarningssystemet

Regeringens förslag: Vid viktiga meddelanden till allmänheten om flyglarm ska den myndighet som regeringen bestämmer ansvara för sändning i anläggningar för utomhusvarning.

I övriga fall ska kommunerna ansvara för sändning i anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen. Kommunens ansvar för sändning ska även gälla vid beredskapslarm.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dock att kommunernas ansvar för sändning ska regleras på förordningsnivå. När det gäller beredskapslarmet innebär förslaget i promemorian att föreskrifter om kommunernas ansvar för sändning ska kunna meddelas med stöd av ett bemyndigande i den nya lagen och inte regleras direkt i lagen.

Remissinstanserna: Flera länsstyrelser är positiva till förslaget i fråga om flyglarm men föreslår att fler aktörer, däribland länsstyrelserna och den kommunala räddningstjänsten, ska ha möjlighet att aktivera utomhusvarningssystemet i fråga om flyglarm. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* bedömer att en ordning där en myndighet ansvarar för aktivering av flyglarm är den bästa lösningen men anser att även kommunerna ska ha sådan möjlighet. *Sveriges Kommuner och Regioner* påpekar att det kommunala ansvaret måste framgå av lag. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Kommunerna bör ansvara för sändning i de anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen...

Enligt MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus ska kommunen kunna utlösa signalerna beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över från de varningsanläggningar som kommunen förfogar över. Föreskrifterna har meddelats med stöd av bl.a. 3 kap. 6 c § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor, där det framgår att MSB får meddela föreskrifter för kommunens användning av de varningsanordningar som installerats för varning av befolkningen under höjd beredskap och vid olyckor i fred. Flera av kommunerna har i sin tur ingått avtal med SOS Alarm om att bolaget ska kunna utlösa signalen för kommunens räkning.

Utomhusvarningssystemets lokala anknytning gör det naturligt att kommunen som utgångspunkt även fortsättningsvis ska ansvara för sändning i de anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen. Detta hindrar inte att kommunerna även fortsättningsvis kan ingå avtal med SOS Alarm om att bolaget ska kunna aktivera utomhusvarningssystemet för kommunens räkning.

Kommunernas ansvar för sändning bör regleras i den nya lagen. För att uppnå en samlad författningsreglering bör samtliga delar av kommunernas ansvar för sändning flyttas från MSB:s föreskrifter till den nya lagen. Kommunernas ansvar för sändning enligt den nya lagen ska därmed även

omfatta ljudsignalen beredskapslarm, som i övriga delar ska regleras i särskild ordning (avsnitt 4.2).

... utom i fråga om flyglarm

Det moderna lufthotet och den tekniska utvecklingen är sådan att tiden för att hinna varna befolkningen för ett luftanfall är ännu kortare än tidigare. En kontakt med varje kommun som kan beröras av ett luftanfall för aktivering av utomhusvarningen skulle därför vara alltför tidskrävande eftersom den skulle behöva sändas i ett flertal kommuner samtidigt. För att varningstiden ska bli så kort som möjligt bör en särskild ordning gälla för sändning i utomhusvarningssystemet i fråga om flyglarm. MSB har uppgett att det finns tekniska möjligheter att genomföra en lösning som innebär att en myndighet kan aktivera utomhusvarningssystemet simultant i alla de områden och kommuner som berörs. En sådan lösning skulle medföra stora tidsvinster och bidra till ett effektivare varningssystem i fråga om flyglarm. Det är inte lämpligt att, som några remissinstanser argumenterar för, låta fler aktörer aktivera utomhusvarningssystemet i fråga om flyglarm eftersom ansvarsförhållandena måste vara tydliga och inte lämna utrymme för tveksamhet kring vem som ska aktivera signalen. Regeringen föreslår därför att den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för sändning i utomhusvarningssystemet i fråga om flyglarm.

8.3.2 Kommunernas ansvar för regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning

Regeringens förslag: Kommunen ska genomföra regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen. I samband med sådana prov ska kommunen se till att allmänheten informeras om provet och ljudsignalerna.

Kommunerna ska få ersättning av staten för kostnader för de uppgifter som de utför enligt den nya lagen. Det ska i den nya lagen införas en särskild ersättningsbestämmelse om detta.

Det ska i den nya lagen finnas en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om kommunernas ansvar för regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning och om ersättnings storlek.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. Promemorians förslag innebär att kommunernas uppgifter i fråga om regelbundna prov även fortsättningsvis ska kunna regleras på föreskriftsnivå med stöd av ett bemyndigande i den nya lagen samt att ersättning till kommunerna för uppgifter kopplade till utomhusvarningssystemet även fortsättningsvis ska betalas ut inom ramen för den ersättning som betalas ut med stöd av lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Remissinstanserna: Flera kommuner menar att det finns oklarheter kring kommunernas uppgifter i fråga om utomhusvarningssystemet och hur detta ska finansieras vid en eventuell utveckling av utomhusvarningssystemet. *Stockholms kommun* ifrågasätter att förslaget är kostnadsneutralt för kommunerna och anser att det även fortsatt finns otydligheter

rörande ansvarsfrågan när det gäller utomhusvarningssystemet. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* påpekar att det kommunala ansvaret måste framgå av lag och menar att den föreskriftsrätt som föreslagits för MSB avseende kommunernas användning av utomhusvarningssystemet strider mot den principen. SKR menar att förslaget brister i tydlighet i ansvarsfördelningen och betonar att kommunerna behöver få ersättning för uppgifter som underhåll och kvartalsvisa tester.

Skälen för regeringens förslag

Kommunernas ansvar i fråga om utomhusvarningssystemet

Utrustningen i utomhusvarningssystemet ägs av staten genom MSB. Av MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus framgår att kommunen ska prova de varningsanläggningar som den förfogar över genom att utlösa signalen viktigt meddelande och efter tre minuters paus signalen faran över. Provet ska genomföras klockan 15.00 den första helgfria måndagen i mars, juni, september och december. I samband med provet ska kommunen se till att allmänheten informeras om provet och varningssignalerna. MSB:s föreskrifter är meddelade med stöd av bl.a. 3 kap. 6 c § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor, som föreskriver att MSB får meddela föreskrifter om kommunens användning av de varningsanordningar som installerats för varning av befolkningen under höjd beredskap och vid olyckor i fred.

Kommunernas ansvar och rätt till ersättning för uppgifter som rör utomhusvarningssystemet har funnits sedan tillkomsten av den numera upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar och kommunernas övertagande av den tidigare statliga civilförsvarsverksamheten. Av 2 kap. 6 § den lagen framgick att staten skulle betala ersättning till kommunerna för kostnaderna för beredskapsförberedelserna enligt lagen. Ersättningarna skulle bestämmas och betalas ut av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämde. Ett särskilt ersättningssystem skapades för statens ersättning till kommunerna för det civila försvaret. I samband med detta träffade staten och Svenska Kommunförbundet en överenskommelse som styrde fördelningen av medel till kommunerna. Där framgick bl.a. att kommunerna skulle underhålla och enligt särskilda riktlinjer prova de aggregat för utomhusvarning inom kommunen som utvecklats, anskaffats och monterats av staten. Överenskommelserna har därefter uppdaterats löpande.

Enligt nu gällande överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan MSB och SKR framgår det när det gäller VMA att kommuner enligt 2 kap. 7 § 3 lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, förkortad LEH, inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid ska verka för att information till allmänheten samordnas samt att kommunerna ska säkerställa att VMA kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls. Överenskommelsen utgår från 5 kap. 1 § LEH där det anges att kommunerna ska få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap. LEH. Ersättningen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av arbete med krisberedskap. Kommuner får enligt gällande överenskommelse en årlig

ersättning för utomhusvarning som uppgår till 1 145 kr per ljudsändare i respektive kommun för att finansiera kostnader för drift och underhåll, samt för att genomföra kvartalsvisa tester av utrustningen.

Kommunernas ansvar kopplat till utomhusvarningssystemet bör i så stor utsträckning som möjligt regleras i den nya lagen

Föreskrifter om skyldigheter för kommunerna ska enligt 8 kap. 2 § första stycket 3 regeringsformen som utgångspunkt regleras i lag. I samband med att det nu införs ett nytt samlat regelverk för VMA-systemet bör därför de kommunala skyldigheterna i så stor utsträckning som möjligt regleras i den nya lagen. På så sätt uppnås en ökad tydlighet när det gäller vilka uppgifter kommunerna har i VMA-systemet, vilket ligger i linje med de synpunkter som flera kommuner och SKR framför.

I MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus regleras att kommunerna utöver att sända i utomhusvarningssystemet ska prova de anläggningar som kommunen förfogar över på visst sätt. I samband med provet ska kommunen även se till att allmänheten informeras om provet och varningssignalerna. Länsstyrelsen får enligt föreskriften medge undantag från kommunens skyldigheter. Kommunernas skyldigheter i nu aktuella avseenden bör regleras i den nya lagen och inte på föreskriftsnivå. Det bör samtidigt tydliggöras att skyldigheten gäller anläggningar som ligger inom kommunen. Frågor om hur proverna ska genomföras och möjlighet till undantag från kommunens skyldighet kan regleras på lägre författningsnivå. Det bör i den nya lagen införas en upplysningsbestämmelse om att sådana föreskrifter kan meddelas med stöd av regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Enligt nu gällande överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan MSB och SKR framgår att kommunerna i dag får ersättning av staten för drift, underhåll och kvartalsvisa tester av utomhusvarningssystemet. Det saknas förutsättningar för att ålägga kommunerna en lagstadgad skyldighet för drift och underhåll av det statliga utomhusvarningssystemet. Frågor om kommuners utförande av drift och underhållsåtgärder bör därför även fortsättningsvis hanteras genom avtalslösningar.

Kommunerna ska även fortsatt få ersättning av staten för kostnader kopplade till utomhusvarningssystemet

Kommunerna får i dag ersättning för kostnader för drift, underhåll och test av utomhusvarningssystemet. Ersättningen utgår från 5 kap. 1 § LEH, som anger att kommunerna ska få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt LEH. Med hänsyn till att kommunens skyldigheter i fråga om VMA-systemet ska regleras i den nya lagen och inte i LEH bör en särskild ersättningsbestämmelse införas i den nya lagen. På så vis blir det, i linje med vad SKR och flertalet kommuner anför, tydligare vilka uppgifter kommunerna har och att kommunerna ska få ersättning av staten för dessa.

Ersättningssystemet bör utformas i enlighet med vad som föreskrivs i LEH. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan, på samma sätt som enligt LEH, meddela närmare föreskrifter om ersättningens storlek. Det bör i den nya lagen införas en upplysnings-

bestämmelse om att sådana föreskrifter kan meddelas med stöd av regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

9 Regeringens möjlighet att i krig överlåta sina uppgifter

Regeringens förslag: Regeringens möjlighet att i krig överlåta sina uppgifter till en länsstyrelse ska även gälla i förhållande till en civilområdesansvarig länsstyrelse.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Regeringens möjlighet att i krig överlåta åt en länsstyrelse att fullgöra regeringens uppgifter

Länsstyrelsen är vid höjd beredskap den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom sitt län. Länsstyrelsernas uppgifter vid höjd beredskap regleras i 6–11 §§ förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap. Där framgår att länsstyrelsen vid höjd beredskap bl.a. ska samordna de civila försvarsåtgärderna samt verka för att de civila försvarsansträngningarna bedrivs med en enhetlig inriktning och för att det civila och militära försvaret samordnas.

I lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m., förkortad förfarandelagen, finns bestämmelser som ska tillämpas om riket är i krig och som kan sättas i kraft genom en föreskrift av regeringen om riket är i krigsfara eller det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara vari riket har befunnit sig (2 §). Bestämmelserna innebär på olika sätt möjlighet till avsteg från vissa förfaranden och beslutsprocesser.

Enligt 13 § förfarandelagen får regeringen om Sverige är i krig och förbindelsen mellan en del av landet och riksstyrelsen inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas överlåta åt en länsstyrelse att inom sitt område fullgöra de uppgifter som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen, och besluta att en lag i ett visst ämne ska börja tillämpas. Av 9 § andra stycket förordningen om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap följer att länsstyrelsen i sådana fall självständigt ska genomföra de åtgärder som behövs för den civila försvarsverksamheten och till stöd för det militära försvaret.

De civilområdesansvariga länsstyrelserna

Från och med den 1 oktober 2022 är vissa särskilt utpekade länsstyrelser ansvariga för ett civilområde, som består av två eller flera län. Vilka läns-

styrelser som är civilområdesansvariga och respektive civilområdes benämning, omfattning och beteckning regleras i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. De civilområdesansvariga länsstyrelsernas uppgifter regleras i förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser. Av 9 § i den förordningen framgår att de civilområdesansvariga länsstyrelserna vid höjd beredskap är den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom civilområdet och ska verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås. Vidare framgår av 9–11 §§ att de civilområdesansvariga länsstyrelserna vid höjd beredskap bl.a. ska samordna de civila försvarsåtgärderna, i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och militära försvaret samordnas och på alla sätt försöka upprätthålla förbindelse med regeringen, relevanta myndigheter, länsstyrelser inom civilområdet och med övriga civilområdesansvariga länsstyrelser.

Införandet av civilområdesansvariga länsstyrelser påverkar inte övriga länsstyrelsernas uppgifter vid höjd beredskap. Det innebär att den civilområdesansvariga länsstyrelsen vid höjd beredskap kommer att vara den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom civilområdet medan länsstyrelsen kommer att vara den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom sitt län.

Regeringen bör i krig kunna överlåta sina uppgifter även till en civilområdesansvarig länsstyrelse

Regeringens möjlighet att i krig överlåta de uppgifter som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen till en länsstyrelse säkerställer att styrningen av landet kan fortsätta även om förbindelsen mellan delar av landet och regeringen skulle brytas. Samma möjlighet som finns i förhållande till länsstyrelserna bör finnas i förhållande till de civilområdesansvariga länsstyrelserna. Regeringen bör därmed ha möjlighet att överlåta de uppgifter som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen till en civilområdesansvarig länsstyrelse. Det kan inte uteslutas att de län som ingår i samma civilområde i olika grad är utsatta under ett krig och att förbindelsen endast bryts i förhållande till något eller några av länen i ett civilområde. Möjligheten att överlåta uppgifter till en länsstyrelse bör därför vara kvar.

I 13 och 19 §§ förfarandelagen används begreppet riksstyrelse. Av sammanhangen framgår att detta uttryck används för att beteckna den befattning eller det organ som utövar styret av riket, dvs. regeringen (1 kap. 6 § regeringsformen). I samband med nu aktuell ändring är det befogat att även ändra lydelsen i 13 och 19 §§ så att "riksstyrelse" ersätts med "regeringen".

10 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den nya lagen och följdändringarna i andra lagar ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Regeringens bedömning: Det saknas behov av övergångsbestämmelser.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Promemorians förslag innebär att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Ett tydligt reglerat och funktionellt system för varning och information är av stor betydelse för Sveriges samlade krisberedskap, det civila försvaret och ytterst Sveriges säkerhet. Lagförslagen bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Vissa delar av förslagen kräver dock förberedelser. Exempelvis behöver den tekniska lösning som ska användas för att en myndighet ska kunna aktivera utomhusvarningssystemet simultant i flera kommuner tas fram och berörd myndighet behöver också göra anpassningar i sin verksamhet. Det kan även krävas att nya överenskommelser och avtal ingås mellan systemets aktörer. Lagförslagen bör därför träda i kraft den 1 januari 2024 för att möjliggöra sådana förberedande åtgärder.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

11 Konsekvenser av lagförslagen

11.1 Ett tydligare VMA-system bidrar till Sveriges samlade motståndskraft

VMA-systemet är en viktig samhällsfunktion som syftar till att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön vid olyckor och andra allvarliga händelser. VMA-systemet spelar inte bara en viktig roll vid räddningsinsatser i fredstid utan är även en viktig del i samhällets krisberedskap och det civila försvaret. Att allmänheten på ett säkert, skyndsamt och tillförlitligt sätt kan nå av varning och information är helt centralt för ett effektivt skydd av civilbefolkningen både i fred och i krig.

Förslagen leder till ett tydligare regelverk för hur allmänheten kan varnas och informeras vid olyckor och andra allvarliga händelser i både fredstid och vid höjd beredskap. Genom förslagen blir ansvarsförhållandena i VMA-systemet tydligare. Det förtydligas vem som får begära sändning av VMA, hur sändningen begärs, i vilka situationer VMA-systemet får användas, vilka kanaler som kan och ska användas och vem som ansvarar för att sändning sker. Kommunernas uppgifter i förhållande till anläggningar för utomhusvarning tydliggörs. Förslagen kan väntas leda till en ökad förståelse för hur systemet fungerar, både hos den breda allmänheten och för den som står i begrepp att begära sändning av

ett VMA. Frågor som tidigare varit föremål för avtalslösningar regleras i författning vilket skapar förutsebarhet och tydlighet över tid.

Ett tydligare VMA-system bidrar till ett stärkt skydd för människors liv och hälsa, egendom och miljön i samband med olyckor och andra allvarliga händelser. Förslagen bidrar även till samhällets krisberedskap, ett starkare civilt försvar och ytterst till Sveriges samlade motståndskraft.

11.2 Konsekvenser för statliga myndigheter, statligt ägda bolag och kommuner

Lagförslagen går i huvudsak ut på att författningsreglera frågor som tidigare varit reglerade i avtal och överenskommelser. De syftar till att kodifiera en ordning som till stor del gäller redan i dag. Förslagen innebär därför inte några större förändringar för aktörerna i systemet.

Konsekvenser för statliga myndigheter

Förslagen innebär ett förtydligande av vilka som är behöriga att begära sändning av VMA. Förslagen förtydligar också den ordning som ska gälla för en sådan begäran. De statliga myndigheternas informationsansvar och bestämmelser om när en viss myndighet ska begära sändning av VMA är dock inte föremål för reglering. Förslagen innebär därför inte något utökad uppdrag avseende varning och information. Förslagen leder inte till några kostnadsökningar för statliga myndigheter som inte kan finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Konsekvenser för SOS Alarm Sverige AB

SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm) ägs till 50 procent av svenska staten och till 50 procent av Sveriges Kommuner och Regioner. Bolaget ansvarar i dag för de uppgifter som i lagförslaget åläggs samhällets alarmeringstjänst. Förslagen innebär en författningsreglering och ett förtydligande av SOS Alarms nuvarande roll i VMA-systemet och innebär inte någon förändring av de uppgifter som bolaget redan har. I avsnitt 8.3.1 framgår att kommunerna även fortsättningsvis kommer att kunna ingå avtal med SOS Alarm om att bolaget i stället för kommunen ska aktivera utomhusvarningssystemet. Ansvaret för aktivering av utomhusvarningssystemet kommer i dessa fall att ligga kvar på kommunerna, som i olika utsträckning kommer att träffa avtal med SOS Alarm. Det är därför rimligt att de kommuner som ingår sådana avtal även i fortsättningen står för ersättningen för den tjänsten.

Sammantaget leder förslagen inte till några kostnadsökningar för SOS Alarm som inte kan finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Konsekvenser för kommunerna

I den föreslagna lagstiftningen kommer det att tydliggöras att utomhusvarning är en tillgänglig kanal i VMA-systemet. Att kommunen har i uppdrag att kunna aktivera utomhusvarningssystemet och genomföra regelbundna prov regleras i dag på föreskriftsnivå. Förslagen innebär att kommunernas uppgifter i stället ska regleras i lag. Det syftar till att göra

systemet mer överskådligt och till att tydliggöra kommunernas uppgifter. I sak är kommunernas uppgifter i huvudsak oförändrade i dessa delar.

Med hänsyn till att kommunernas uppgifter tydliggörs och ska regleras i lag ska den kommunala finansieringsprincipen tillämpas. Den innebär att kommuner ska kompenseras för statligt beslutade åtgärder som direkt tar sikte på den kommunala verksamheten. Principen gäller när riksdagen, regeringen eller en myndighet fattar bindande beslut om ändrade regler för kommunal verksamhet. Den ekonomiska regleringen sker som huvudregel per capita genom att nivån på anslaget om kommunalekonomisk utjämning under utgiftsområde 25 (Allmänna bidrag till kommuner) förändras. Ersättning kan om detta inte är möjligt även betalas ut genom riktade statsbidrag.

Kommunerna får i dag ersättning av staten för uppgifter kopplade till utomhusvarningssystemet. Ersättningen betalas ut med stöd av 5 kap. 1 § lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, förkortad LEH. Den ersättning som kommunerna får bestäms och betalas ut av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) inom ramen för vad regeringen årligen beslutar. Överenskommelser om ersättning till kommuner tecknas mellan MSB och Sveriges Kommuner och Regioner.

Kommunerna bör även i fortsättningen få ersättning av staten för uppgifter kopplade till utomhusvarningssystemet. Mot bakgrund av att anläggningar för utomhusvarning inte finns i samtliga av landets kommuner är det motiverat med avsteg från den annars tillämpade huvudregeln om ersättning per capita. Ersättningen bör i stället betalas ut på i huvudsak samma sätt som i dag. I avsnitt 8.3.2 föreslås därför att det i den nya lagen ska finnas en särskild ersättningsbestämmelse som tydliggör kommunernas rätt till statlig ersättning för kostnader enligt den nya lagen. Lagförslagen innebär dock i sig inte några ökade kostnader för kommunerna.

I avsnitt 8.3.1 föreslås att en statlig myndighet och inte kommunen ska ansvara för att sända VMA om flyglarm i utomhusvarningssystemet. Detta är en uppgift som har legat på kommunerna sedan civilförsvaret upphörde att existera som statlig organisation och befolkningsskyddet och räddningstjänst under höjd beredskap blev en kommunal uppgift. VMA om flyglarm är en viktig beståndsdel i skyddet av civilbefolkningen i krig. Att denna uppgift flyttas till en statlig myndighet får därför i någon mån anses innebära en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Syftet med inskränkningen är dock att skapa ett mer effektivt och robust varningssystem för civilbefolkningen i fråga om flyglarm. Inskränkningen är därför befogad.

11.3 Konsekvenser för företag

Förslagen påverkar i viss mån radio- och tv-företagen genom att grunderna för VMA-systemet inte längre ska regleras genom överenskommelser mellan public service-företagen och MSB. På så vis inskränks radio- och tv-företagens inflytande över hur systemet ser ut. Bestämmelser om sändning kommer dock även fortsättningsvis att finnas i radio- och tv-

lagen och förslagen innebär i sak inte några nya skyldigheter för radio- och tv-företagen. De leder därmed inte till några ökade kostnader för dessa.

I kapitel 7 föreslås att viktiga meddelanden till allmänheten, om det är möjligt, ska sändas i radio och tv samt till telefoner. Detta är en skillnad från vad som gäller i dag där sändning av VMA via telefoni ses som ett komplement till sändning i radio och tv. Detta kan i någon mån innebära konsekvenser för mobiloperatörerna, som är skyldiga att förmedla meddelanden via telefoni. Redan i dag sker dock sändning av VMA till telefoner i den absoluta merparten av alla VMA-situationer. Förslagen innebär därför inte annat än en mycket marginellt ökad arbetsbörda och marginella kostnadsökningar för mobiloperatörerna.

Förslagen innebär att det kommer att vara möjligt att på lägre författningsnivå ge en enskild aktör behörighet att begära sändning av VMA. Behörighet att begära sändning innebär inte några skyldigheter i sig, men det kan inte uteslutas att förslagen kan innebära en viss ökad arbetsbörda för de enskilda företag som får sådan behörighet eftersom ansvarsrutinerna kan komma att utformas utefter detta. Så är emellertid fallet redan i dag och förslagen innebär därför inte i sig ökade kostnader för enskilda aktörer i dessa avseenden.

11.4 Konsekvenser för enskilda och övriga konsekvenser

Förslagen innebär ett stärkt skydd för enskildas liv och hälsa. I kapitel 7 betonas vikten av att tillgänglighetsaspekter ska genomsyra utformningen av VMA-systemet. Genom att VMA-kanalerna i så stor utsträckning som möjligt ska användas tillsammans läggs grunden för ett VMA-system där varning och information kan nå så många människor som möjligt.

Ändringen som innebär att regeringen i krig även ska kunna överlåta sina uppgifter till en civilområdesansvarig länsstyrelse (kapitel 9) medför inga andra konsekvenser än att dessa länsstyrelser i krig kan komma att överta regeringens uppgifter inom ramen för sitt civilområde i stället för inom ramen för sitt län. De eventuella kostnadsökningar som detta skulle kunna föranleda i en krigssituation får anses vara begränsade och ligger dessutom i linje med de uppgifter som de civilområdesansvariga länsstyrelserna i övrigt har vid höjd beredskap. De ryms inom ramen för befintliga anslag.

Lagförslagen bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser i övrigt för det allmänna eller för enskilda. Förslagen bedöms inte innebära några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män och inte heller medföra några andra konsekvenser som bör redovisas särskilt.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om viktigt meddelande till allmänheten

Lagen är ny och innehåller bestämmelser om varnings- och informations-systemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA-systemet). Genom lagen författningsregleras grunderna för VMA-systemet. Den nya lagen motsvarar till stor del vad som tidigare reglerats dels genom avtal och överenskommelser mellan systemets aktörer, dels i myndighetsföreskrifter.

Inledande bestämmelse

1 § I denna lag finns bestämmelser om varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten. Lagen innehåller bestämmelser om

- vilka som får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten,
- hur sändning av sådana meddelanden begärs,
- under vilka förutsättningar sändning får begäras,
- vilka kanaler som ska användas vid sändning, och
- vem som ansvarar för sändning.

Lagen innehåller även bestämmelser om kommunernas uppgifter i förhållande till anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen.

Paragrafen anger lagens övergripande innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

Bestämmelser om vilka som får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten (VMA) finns i 2 §. Hur sändning av sådana meddelanden begärs regleras i 3 §. Bestämmelserna i 4–6 §§ reglerar under vilka förutsättningar VMA får begäras. Vilka kanaler som ska användas vid sändning regleras i 7 §. I 8–10 §§ finns bestämmelser om vem som ansvarar för sändning av VMA. Bestämmelser om kommunens uppgifter i fråga om anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen finns i 11–13 §§. I lagens sista paragraf, 14 §, finns en upplysning om bestämmelser som reglerar hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages.

Begäran om sändning

Vilka som får begära sändning

2 § Regeringen får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som därutöver får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten.

Paragrafen reglerar vilka som får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I *första stycket* anges att regeringen får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten enligt denna lag. I *andra stycket* finns en bestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta

om vilka som, utöver regeringen, ska ha sådan behörighet. Sådana föreskrifter eller särskilda beslut kan gälla såväl statliga och kommunala myndigheter som enskilda aktörer.

Hur sändning begärs

3 § En begäran om sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten ska göras till samhällets alarmeringstjänst. Samhällets alarmeringstjänst ska ta emot och vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändning av meddelandet.

Ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm får sändas i anläggningar för utomhusvarning utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst.

Paragrafen reglerar hur sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten (VMA) begärs. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Bestämmelsen i *första stycket* anger att en begäran om sändning av ett VMA ska göras till samhällets alarmeringstjänst, som ska ta emot och vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändning av meddelandet. För närvarande är det SOS Alarm Sverige AB som har samhällsupdraget att ensam ansvara för nödnumret och samhällets alarmeringstjänst. Samhällets alarmeringstjänst bör i samband med en begäran om VMA vid behov ge den som begär sändning av VMA råd och vägledning i frågor om hur systemet ska och kan användas. Det är dock den som begär sändningen som ytterst avgör om förutsättningarna för en sådan begäran är uppfyllda.

Bestämmelsen i *andra stycket* innehåller ett undantag från huvudregeln om att en begäran om sändning av VMA ska göras till samhällets alarmeringstjänst. Bestämmelsen anger att ett VMA om flyglarm får sändas utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst. Ett VMA om flyglarm får, enligt 7 § tredje stycket, sändas enbart i anläggningar för utomhusvarning. Enligt 10 § ansvarar den myndighet som regeringen bestämmer för sändning i anläggningar för utomhusvarning. Regleringen innebär att denna myndighet kan bestämma att VMA om flyglarm enbart ska sändas i utomhusvarningssystemet och aktivera signalen utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst.

Förutsättningar för att begära sändning

Viktigt meddelande

4 § Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om varning och information får begäras när det finns fara för liv eller hälsa eller för omfattande skada på egendom eller miljö, om meddelandet skyndsamt behöver nå allmänheten för att förhindra eller begränsa faran eller skadan.

Paragrafen reglerar under vilka förutsättningar ett viktigt meddelande till allmänheten (VMA) om varning och information får begäras. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

I begreppet fara ligger att det ska finnas en konkret risk som är någorlunda bestämd till tid och rum. Befarade skador på människor, egendom eller miljön måste framstå som mer eller mindre direkta och preciserade. I farebegreppet som sådant ligger dock att det kan finnas en

osäkerhet kring händelseförloppets utveckling. En farebedömning ska göras i varje enskilt fall som ett VMA begärs.

En konkret fara för liv och hälsa kan exempelvis finnas vid utsläpp av giftiga ämnen, när det är farligt för människor att vistas utomhus till följd av väderrelaterade händelser, vid allvarliga störningar av allmän ordning, i samband med svår brottslighet eller risk för svår brottslighet där människor kan komma till skada och vid spridning av en allvarlig smittsam sjukdom. I kravet att det ska finnas en fara för människors hälsa ligger att den aktuella händelsen åtminstone kan medföra konkreta hälsorisker. Det är därmed inte tillräckligt att händelsen kan leda till obehag.

För att skada på egendom eller miljö ska kunna ligga till grund för ett VMA krävs att de befarade skadorna kan antas bli omfattande. Med fara för omfattande skada på miljön avses risker för föroreningsskador och allvarliga miljöskador. En konkret fara för omfattande skador på egendom eller miljö kan exempelvis förekomma i samband med stora byggnadsbränder eller omfattande terräng- eller skogsbränder.

Utöver en konkret fara förutsätter en begäran om VMA att meddelandet gäller varning och information som skyndsamt behöver nå allmänheten för att förhindra eller begränsa den konstaterade faran eller den skada som händelsen riskerar att förorsaka. Med skyndsamt avses att informationen behöver nå ut relativt omgående, ofta inom loppet av minuter. Är det fråga om mer allmän information om exempelvis en olycka som inte kräver några omedelbara åtgärder från personer som befinner sig i närheten av den, bör VMA-systemet inte användas. Är skadan redan skedd, bör ett VMA heller inte aktualiseras.

Enligt 3 § ska en begäran om VMA göras till samhällets alarmeringstjänst, som ska ta emot och vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändning av meddelandet. Om ett VMA om varning och information sänds i anläggningar för utomhusvarning används ljudsignalen viktigt meddelande. Det är den som begär sändning av ett VMA som ytterst avgör om förutsättningarna för en sådan begäran är uppfyllda baserat på omständigheterna i det enskilda fallet. Det är också den som begär sändning av ett VMA som ansvarar för att informationen som ligger till grund för meddelandet är riktig.

Ett VMA bör vara kort och sakligt för att kunna läsas upp i radio, visas i tv som ett textmeddelande samt sändas via telefoner. Ett meddelande bör innehålla en kort beskrivning av den farliga händelsen, dvs. vad som utgör en fara för liv, hälsa, egendom eller miljön. Meddelandet ska vid behov innehålla de anvisningar som krävs för att allmänheten ska kunna skydda sig eller vilka åtgärder som ska vidtas för att undvika att utsätta sig för fara. Meddelandet bör utformas på ett så lättbegripligt och tillgängligt sätt som möjligt.

Flyglarm

5 § Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm får begäras vid fara för luftanfall.

Paragrafen reglerar under vilka förutsättningar ett viktigt meddelande till allmänheten (VMA) om flyglarm får begäras. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I begreppet fara ligger att det ska finnas en konkret risk som är någorlunda bestämd till tid och rum. Med fara för luftanfall avses att det finns en konkret risk för ett anfall från luften. Om ett VMA om flyglarm sänds i anläggningar för utomhusvarning används ljudsignalen flyglarm.

Enligt 3 § andra stycket får ett VMA om flyglarm sändas i anläggningar för utomhusvarning utan föregående kontakt med samhällets alarmeringstjänst. Även i sådana situationer ska förutsättningarna enligt 5 § vara uppfyllda.

Faran över

6 § Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över ska begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och det inte längre finns någon fara. En sådan begäran får underlåtas om det finns särskilda skäl med hänsyn till händelseutvecklingen eller omständigheterna i övrigt.

Paragrafen reglerar under vilka förutsättningar ett viktigt meddelande till allmänheten (VMA) om att faran är över ska sändas. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelsen innefattar en skyldighet för den aktör som har begärt sändning av ett VMA att också informera om när faran är över och när de riktlinjer och rekommendationer som har lämnats inte längre gäller. Om ett VMA om att faran är över sänds i anläggningar för utomhusvarning används ljudsignalen faran över.

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till händelseutvecklingen eller omständigheterna i övrigt får en begäran om att sända ett VMA om att faran är över underlåtas. Undantaget kan tillämpas när det inte går att fastställa en tydlig tidpunkt för när faran är över eller där den i vart fall är otydlig, t.ex. om det är fråga om ett utdraget händelseförlopp där faran minskar successivt över en längre tid. Det kan också finnas situationer där det är lämpligare att den efterföljande informationen om att faran är över ges på annat sätt än genom VMA-systemet. Så kan vara fallet i situationer där den efterföljande rapporteringen om händelsen är mycket omfattande och det bedöms lämpligare att allmänheten tar del av fortsatt information om anvisningar m.m. på annat sätt än genom VMA-systemet. Undantaget bör tillämpas restriktivt.

Vilka kanaler som ska användas vid sändning

7 § Ett viktigt meddelande till allmänheten enligt denna lag ska, om det är möjligt, sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. Den som begär sändning får begära att ett meddelande även ska sändas som ljudsignaler i anläggningar för utomhusvarning.

Om det finns särskilda skäl, får den som begär sändning besluta att meddelandet inte ska sändas till terminalutrustning.

Ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm får även sändas enbart i anläggningar för utomhusvarning.

Paragrafen reglerar vilka kanaler som ska användas vid sändning av viktiga meddelanden till allmänheten (VMA). Med kanaler avses de informationsvägar som enligt lagen ska användas för sändning av VMA. Övervägandena finns i kapitel 7.

I *första stycket* anges att ett VMA, som huvudregel, ska sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. Begreppen ljudradio och tv har samma betydelse som i radio- och tv-lagen (2010:696) och omfattar både radio och tv inom public service och kommersiell radio och tv. Med meddelande till terminalutrustning avses i första hand meddelanden till fast telefoni och mobiltelefoner, men begreppet är teknikneutralt för att sändningen över tid ska kunna anpassas till teknikutvecklingen.

I första stycket framgår vidare att den som begär sändning av ett VMA får begära att ett meddelande även ska sändas i anläggningar för utomhusvarning. När ett VMA sänds i utomhusvarningssystemet ljuder meddelandet som olika ljudsignaler – viktigt meddelande, flyglarm eller faran över – beroende på vilken typ av meddelande det gäller.

Av bestämmelsen framgår att sändning i ljudradio och tv samt till terminalutrustning ska ske i den mån det är möjligt, vilket innebär att sändning alltid ska kunna ske i de kanaler som är tillgängliga och möjliga att sända i. Alternativet att underlåta sändning i någon av kanalerna för att det inte är möjligt tar framför allt sikte på fall där sändning på grund av tekniska omständigheter inte kan genomföras eller där kontakt med den som ansvarar för sändning inte kan etableras. Om sändning i tv inte går att genomföra finns det därmed inte något hinder mot att sända ett VMA endast i radio. Det finns heller inte något hinder mot att sända ett VMA endast via telefoni om sändning i radio och tv inte kan ske, t.ex. för att det inte går att få kontakt med radio- och tv-företagen eller för att sändningsledningen nekar sådan sändning. Det finns vidare inte något hinder mot att sända ett VMA enbart i utomhusvarningssystemet om inga andra informationsvägar skulle vara tillgängliga.

I *andra stycket* anges att den som begär sändning kan besluta att meddelandet inte ska sändas till terminalutrustning. Bestämmelsen utgör ett undantag från huvudregeln i första stycket och förutsätter att det finns särskilda skäl för att på förhand välja bort sändning via fast och mobil telefoni. Särskilda skäl att inte sända VMA till terminalutrustning kan finnas exempelvis om det på förhand finns information om att mobilnäten har så begränsad funktionalitet att VMA via telefoni inte kan antas få önskad effekt.

I *tredje stycket* anges ytterligare ett undantag från huvudregeln i första stycket. Vid VMA om flyglarm får sändning även ske enbart i anläggningar för utomhusvarning. Även beträffande VMA om flyglarm är huvudregeln att kanalerna, om det är möjligt, ska användas tillsammans. Det kan dock finnas situationer där ett VMA om flyglarm bör ske enbart i utomhusvarningssystemet. Så kan vara fallet när det inte finns tid eller möjlighet att begära sändning i de övriga kanalerna eller faran gäller ett område där täckningen av utomhusvarningssystemet är god. Förutsättningarna att begära sändning av VMA om flyglarm regleras i 5 §.

Vem som ansvarar för sändning

Sändning i ljudradio och tv

8 § Bestämmelser om skyldighet att sända viktiga meddelanden till allmänheten i ljudradio och tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Paragrafen innehåller en upplysning om bestämmelser i radio- och tv-lagen (2010:696). Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Av 4 kap. 9 § 15 radio- och tv-lagen följer att ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv får förenas med villkor om skyldighet att kostnadsfritt sända meddelanden enligt den nya lagen. Även tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio får enligt 11 kap. 3 § andra stycket 15 radio- och tv-lagen förenas med villkor om skyldighet att kostnadsfritt sända meddelanden enligt den nya lagen. För kommersiell radio gäller enligt 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen att meddelanden enligt den nya lagen ska sändas kostnadsfritt.

Sändning till terminalutrustning

9 § Bestämmelser om skyldighet att medverka till att förmedla viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning finns i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vem som ansvarar för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning.

Paragrafen innehåller en upplysning om bestämmelser i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation och ett bemyndigande till regeringen att meddela ytterligare föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Enligt 7 kap. 36 § lagen om elektronisk kommunikation ska den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst avgiftsfritt medverka till att förmedla meddelanden enligt den nya lagen. Meddelandena ska förmedlas till terminalutrustning som har använts inom ett angivet geografiskt område som berörs av olyckan eller händelsen. I 9 kap. 11 § finns en bestämmelse som ger mobiloperatörerna möjlighet att behandla uppgifter för detta ändamål.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vem som ansvarar för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning.

Sändning i anläggningar för utomhusvarning

10 § Vid ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm ska den myndighet som regeringen bestämmer ansvara för sändning i anläggningar för utomhusvarning. I övriga fall ska kommunerna ansvara för sändning i anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen.

Paragrafen reglerar vem som ansvarar för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten (VMA) i anläggningar för utomhusvarning. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1.

Av paragrafen framgår inledningsvis att vid ett VMA om flyglarm ansvarar den myndighet som regeringen bestämmer för sändning i anläggningar för utomhusvarning. Förutsättningarna för att begära sändning av ett VMA om flyglarm regleras i 5 §.

Av paragrafen framgår vidare att i övriga fall ska kommunerna ansvara för sändning av VMA i anläggningar för utomhusvarning. Bestämmelsen riktar sig endast till sådana kommuner som har anläggningar för utomhusvarning inom kommunen. Kontakten med respektive ansvarig kommun sköts av samhällets alarmeringstjänst, som enligt 3 § ska ta emot och vidareförmedla en begäran om VMA till den eller dem som ansvarar för

sändning av meddelandet. Bestämmelsen hindrar inte kommunen från att genom avtal överlåta uppgiften på någon annan aktör, men även i dessa fall ligger ansvaret på kommunen.

Kommunernas uppgifter i fråga om utomhusvarningssystemet

11 § Kommunerna ska genomföra regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen. I samband med sådana prov ska kommunen se till att allmänheten informeras om provet och ljudsignalerna.

Paragrafen reglerar kommunernas uppgifter i fråga om anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Utomhusvarningssystemet ägs av staten genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Av bestämmelsen följer att kommunerna ska genomföra regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning. Bestämmelsen riktar sig endast till sådana kommuner som har anläggningar för utomhusvarning inom kommunen. I samband med proven ska kommunen även se till att allmänheten informeras om provet och signalerna. Dessa uppgifter motsvarar delvis vad som tidigare reglerades i MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus.

12 § Kommunerna ska få ersättning av staten för kostnader för de uppgifter som de utför enligt denna lag.

Paragrafen reglerar kommuners rätt till ersättning för de uppgifter som de utför enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

I paragrafen regleras att kommuner ska få statlig ersättning för de uppgifter som de är skyldiga att vidta enligt bestämmelserna i denna lag. Enligt 10 och 11 §§ ansvarar kommunerna för sändning och regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning, om det finns sådana anläggningar inom kommunen.

Paragrafen motsvarar till viss del 5 kap. 1 § lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, där det finns bestämmelser om kommuners och regioners rätt till ersättning för förberedande åtgärder som vidtas enligt bestämmelserna i den lagen.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om kommunernas ansvar för regelbundna prov av anläggningar för utomhusvarning och om ersättningen enligt 12 §.

I paragrafen finns en upplysning om i vilka fall regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

De föreskrifter som meddelas med stöd av bestämmelsen kan exempelvis behandla storlek på ersättningen, nedsättning av ersättning om uppgifterna inte fullgörs och möjlighet till undantag i enskilda fall.

Beslut om höjd beredskap

14 § Lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap innehåller särskilda bestämmelser om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages.

Om regeringen har beslutat om tillkännagivande av att det råder högsta beredskap genom beredskapslarm, gäller kommunernas ansvar enligt 10 §.

Paragrafen innehåller en upplysning om bestämmelser om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages och en reglering av kommunernas ansvar för sändning i fråga om beredskapslarm. Övervägandena finns i avsnitt 4.2 och 8.3.1.

Första stycket innehåller en upplysning om att lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap innehåller särskilda bestämmelser om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages. Enligt 6 § den lagen tillkännages beslut om höjd beredskap på det sätt som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter finns i 9 och 10 §§ förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap. I 9 § anges att ett beslut om att höja beredskapen i Sverige till skärpt eller högsta beredskap ska tillkännages bl.a. i ljudradion och televisionen. Om det råder högsta beredskap i hela landet, kan regeringen besluta att detta ska tillkännages även genom beredskapslarm. Enligt 10 § ges beredskapslarm på anläggningar för utomhusalarmering genom trettio sekunder långa signaler med femton sekunders uppehåll mellan signalerna under sammanlagt fem minuter. Dessa anläggningar har i den nya lagen benämningen anläggningar för utomhusvarning.

I *andra stycket* anges att om regeringen har beslutat om tillkännagivande av att det råder högsta beredskap genom beredskapslarm, gäller kommunernas ansvar enligt 10 §. Bestämmelsen innebär att kommunerna i en sådan situation är ansvariga för att aktivera signalen beredskapslarm i de anläggningar för utomhusvarning som ligger inom kommunen. Denna uppgift reglerades tidigare i MSB:s föreskrifter (2011:5) om varning utomhus.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

13 § Om riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och *regeringen* inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas får regeringen överlåta åt länsstyrelsen att inom *det område eller civilområde som den ansvarar för* fullgöra de uppgifter, som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen, och besluta att en lag i *ett* visst ämne *ska* börja tillämpas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om regeringens möjlighet att i krig överlåta de uppgifter som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen till en länsstyrelse. Övervägandena finns i kapitel 9.

Ändringen innebär att regeringens möjlighet att överlåta sina uppgifter även ska finnas i förhållande till de länsstyrelser som är ansvariga för ett

civilområde i enlighet med förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser. Med begreppet område avses det civilområde vars omfattning och beteckning framgår av bilagan till förordningen om civilområdesansvariga länsstyrelser. Paragrafen moderniseras även språkligt.

19 § Om riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och *regeringen* inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder *annars* måste vidtas, får regeringen i fråga om den delen av riket överlåta sina befogenheter enligt 8 kap. regeringsformen att meddela föreskrifter om domstolarna och deras verksamhet till en domstol eller en annan myndighet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om regeringens möjlighet att i krig överlåta sina befogenheter enligt 8 kap. regeringsformen att meddela föreskrifter om domstolarna och deras verksamhet. Övervägandena finns i kapitel 9.

Paragrafen moderniseras språkligt.

12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

1 kap.

7 § Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst *ska* se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom *ska* de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvariga olyckor.

Bestämmelser om varning och information till allmänheten finns i lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst *ska* se till att allmänheten informeras om vilken förmåga som finns att göra räddningsinsatser. Övervägandena finns i kapitel 7.

I *första stycket* görs endast språkliga moderniseringar.

I *andra stycket*, som är nytt, införs en upplysning om att bestämmelser om varning och information till allmänheten finns i lagen om viktigt meddelande till allmänheten.

12.4 Förslaget till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

4 kap.

9 § Ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv får förenas med villkor om skyldighet att

1. sända till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal programtjänster i varje område,
4. sända sökbar text-tv i viss omfattning,

5. sända program vars innehåll är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning,
6. bereda utrymme för sändningar med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik,
8. samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor för att främja tillgänglighet och konkurrens,
9. använda vissa radiosändare,
10. ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning och tiden för sändning av programmen,
11. sända genmälen,
12. i sändningsverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända meddelanden *enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten och, om en myndighet begär det, andra meddelanden som är av vikt för allmänheten,*
16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att dessa inte bara kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och
17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid fredstida krissituationer samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av de villkor som ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv får förenas med. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Genom ändringen i *punkt 15* framgår att det i sändningstillstånd kan ställas upp villkor om att kostnadsfritt sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten. Ändringen är en följdändring med anledning av den nya lagen om viktigt meddelande till allmänheten, som innehåller bestämmelser om varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten. Enligt 7 § lagen om viktigt meddelande till allmänheten ska ett viktigt meddelande till allmänheten, om det är möjligt, sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. Vilka som är behöriga att begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten regleras i 2 § den lagen. Av den bestämmelsen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som utöver regeringen ska få begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Sådana föreskrifter eller särskilda beslut kan avse såväl myndigheter som enskilda aktörer. Skyldigheten att sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten kan därmed, till skillnad från de övriga meddelanden som bestämmelsen omfattar, inträda även efter begäran av en enskild aktör som är behörig att begära sådan sändning.

Någon ändring i sak beträffande de andra myndighetsmeddelanden som villkoret omfattar, dvs. de som inte omfattas av bestämmelserna i lagen om viktigt meddelande till allmänheten, är inte avsedd. Skyldigheten i den delen gäller fortfarande endast på begäran av myndighet.

Motsvarande bestämmelse för annan ljudradio än närradio och kommersiell radio finns i 11 kap. 3 § andra stycket 15 radio- och tv-lagen. För kommersiell radio följer av 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen att meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten ska sändas kostnadsfritt i kommersiell radio.

5 kap.

12 a § En leverantör av medietjänster som sänder *meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten eller, på begäran av en myndighet, andra meddelanden* som är av vikt för allmänheten ska så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Paragrafen reglerar en skyldighet för leverantörer av medietjänster som sänder meddelanden som är av vikt för allmänheten att så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Genom ändringen framgår att skyldigheten ska gälla vid meddelanden som sänds enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten. Ändringen är en följdändring med anledning av den nya lagen om viktigt meddelande till allmänheten, som innehåller bestämmelser om varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten. Av 7 § lagen om viktigt meddelande till allmänheten framgår att ett viktigt meddelande till allmänheten, om det är möjligt, ska sändas i ljudradio och tv. I 4 kap. 9 § 15 radio- och tv-lagen framgår att ett tillstånd att sända tv får förenas med villkor om att kostnadsfritt sända bl.a. meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten. När sådana meddelanden sänds i tv ska alltså leverantören av medietjänsten så snart det är möjligt utforma meddelandena så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik (prop. 2019/20:168 s. 191 och 192).

11 kap.

3 § Ett tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio får förenas med villkor som anges i 4 kap. 8, 10 och 11 §§.

Ett tillstånd får dessutom förenas med villkor om skyldighet att

1. sända till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal programtjänster i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för synskadade enligt 10 kap. 2 § och utforma sändningarna på ett sådant sätt att dessa blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning,
5. bereda utrymme för sändningar med stöd av tillstånd av regeringen,
6. använda en viss sändningsteknik,
7. samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor för att främja tillgänglighet och konkurrens,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
10. iaktta bestämmelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket,
11. sända genmälen,
12. i sändningsverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända *meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten och, om en myndighet begär det, andra meddelanden* som är av vikt för allmänheten,
16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte bara kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid framtida krissituationer samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen innehåller en uppräknning av de villkor som ett tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio får förenas med. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Genom ändringen i *andra stycket 15* framgår att det i sändningstillstånd kan ställas upp villkor om att kostnadsfritt sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten. Ändringen är en följdändring med anledning av den nya lagen om viktigt meddelande till allmänheten, som innehåller bestämmelser om varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten. Enligt 7 § lagen om viktigt meddelande till allmänheten ska ett viktigt meddelande till allmänheten, om det är möjligt, sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. Vilka som är behöriga att begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten regleras i 2 § den lagen. Av den bestämmelsen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som utöver regeringen ska få begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Sådana föreskrifter eller särskilda beslut kan avse såväl myndigheter som enskilda aktörer. Skyldigheten att sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten kan därmed, till skillnad från de övriga meddelanden som bestämmelsen omfattar, inträda även efter begäran av en enskild aktör som är behörig att begära sådan sändning.

Någon ändring i sak beträffande de andra myndighetsmeddelanden som villkoret omfattar, dvs. de som inte omfattas av bestämmelserna i lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten, är inte avsedd. Skyldigheten i den delen gäller därmed fortfarande på begäran av myndighet.

Motsvarande bestämmelse för tv eller sökbar text-tv finns i 4 kap. 9 § 15 radio- och tv-lagen. För kommersiell radio följer av 14 kap. 5 § radio- och tv-lagen att meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten ska sändas kostnadsfritt i kommersiell radio.

14 kap.

5 § *Meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten ska sändas kostnadsfritt i kommersiell radio.*

Paragrafen anger skyldigheten för kommersiell radio att sända viktiga meddelanden till allmänheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Ändringarna innebär att skyldigheten för kommersiell radio endast ska gälla meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten. Ändringarna innebär vidare att kravet på att en sådan begäran ska göras av myndighet tas bort. Enligt 2 § andra stycket lagen om viktigt meddelande till allmänheten får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Sådana föreskrifter eller särskilda beslut kan gälla både myndigheter och enskilda aktörer.

12.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation

7 kap.

36 § Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst ska avgiftsfritt medverka till att förmedla meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten. Meddelandena ska förmedlas till terminalutrustning som har använts inom ett angivet geografiskt område som berörs av olyckan eller händelsen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten.

Paragrafen reglerar skyldigheten för den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst att avgiftsfritt medverka till att förmedla viktiga meddelanden till allmänheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Den ändrade lydelsen innebär att skyldighetens omfattning och vilka meddelanden som skyldigheten avser uttömmande regleras i lagen om viktigt meddelande till allmänheten.

Viktigt meddelande till allmänheten

9 kap.

11 § Den som enligt 7 kap. 36 § ska medverka till att förmedla meddelanden enligt lagen (2023:000) om viktigt meddelande till allmänheten får för detta ändamål behandla trafikuppgifter, lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter och uppgifter om abonnemang. Uppgifterna får behandlas endast i den utsträckning och under den tid som är nödvändig för ändamålet. De ska därefter genast utplånas.

Bestämmelserna i 1–3 och 7–9 §§ gäller inte för sådan behandling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur länge uppgifterna får behandlas innan de enligt första stycket ska utplånas.

Paragrafen reglerar på vilket sätt den som enligt 7 kap. 36 § är skyldig att medverka till att förmedla meddelanden tillåts att behandla vissa uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Ändringen är en följd av att skyldighetens omfattning enligt 7 kap. 36 § ändrats till att avse meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten.

Sammanfattning av promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. Meddelanden som behöver nå allmänheten i samband med sådana situationer, s.k. viktiga meddelanden till allmänheten, är grundläggande för att kunna skydda medborgare och egendom såväl vid allvarliga olyckor i fredstid som under höjd beredskap. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler.

Utredningens uppdrag har bestått i att göra en översyn av VMA-systemet och föreslå en mer sammanhållen författningsreglering av hela systemet som ska vara tillämplig på varning i fred och krig. I översynen har utredningen haft att utgå från det nuvarande systemet.

Utgångspunkter

VMA-systemet har vuxit fram över tid och är till stor del reglerat genom avtal och överenskommelser. Det är i vissa fall oklart hur dessa avtal och befintliga författningsregleringar förhåller sig till varandra.

VMA-systemet ska kunna fungera både i fred och krig för att skydda människor och egendom. Det utgör därför en viktig del av Sveriges krisberedskap, befolkningsskydd och ytterst försvarsförmåga. En så viktig samhällsfunktion bör enligt utredningen inte överlämnas till avtalsparter att förhandla om. Utredningen föreslår således en ny lag och förordning på området som ska reglera grunderna för VMA-systemet. Andra delar av systemet, exempelvis hur sändning av viktiga meddelanden till allmänheten närmare ska gå till, kan även i fortsättningen behöva regleras i avtal mellan berörda aktörer. Det är nödvändigt eftersom teknikutvecklingen kan kräva snabba förändringar.

Tillämpningsområde

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för viktiga meddelanden till allmänheten ska framgå av lag. Lagstiftningen ska kunna tillämpas för varning och information till allmänheten vid olyckor, allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, extraordinära händelser i fredstid, fredstida krissituationer samt vid höjd beredskap. Den ska även tillämpas vid överhängande fara för sådana situationer. Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten ska kunna begäras när det finns fara för liv eller hälsa och vid fara för omfattande skada på egendom eller miljö. Meddelandet ska avse varning eller information som skyndsamt behöver nå allmänheten för att undvika att människor, egendom eller miljö kommer till skada. Lagstiftningen kodifierar i allt väsentligt den ordning som gäller i dag.

Vidare inordnas flyglarmet i VMA-systemet. Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm kan begäras av Försvarsmakten

vid överhängande fara för luftanfall. VMA-systemets samtliga kanaler görs tillgängliga vid en sådan situation. Bilaga 1

Det förtydligas också att sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över kan begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och fara inte längre föreligger.

Behörigheter

Lagstiftningen ska ange vilka som är behöriga att begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten, något som tidigare reglerats i avtal. Utredningen föreslår att enbart myndigheter ges behörighet till VMA-systemet, eftersom det ger en möjlighet att kommunicera med hela eller delar av landets befolkning genom ett flertal kanaler i samband med mycket allvarliga händelser. Ett meddelande innebär inte endast information om att någonting har hänt eller är på väg att hända, utan i de flesta fall även en uppmaning om vad allmänheten ska göra för att skydda sig mot farliga händelser eller följderna av dem. Det är ytterst ett ansvar för myndigheter. Vilka myndigheter som är behöriga myndigheter regleras i förordning. Det rör sig bl.a. om kommuner, regioner och myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Kanaler

De kanaler som finns tillgängliga för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten ska framgå av lagstiftningen. Det handlar om sändning i radio och tv, till telefoner och i anläggningar för utomhusvarning. Utredningen föreslår att ett meddelande som huvudregel ska sändas i radio och tv samt till telefoner för att säkerställa att så många som möjligt får del av det. En myndighet kan begära att meddelandet även ska sändas i anläggningar för utomhusvarning, om det bedöms lämpligt. I särskilda undantagsfall kan en myndighet begära att sändning ska ske på annat sätt, t.ex. genom endast en av dessa kanaler. Utredningen föreslår också att en myndighet ska kunna begära att viktiga meddelanden till allmänheten sänds på andra språk än svenska till telefoner.

Skyldigheten för olika aktörer att sända viktiga meddelanden till allmänheten framgår genom avtal och med stöd av särskild lagstiftning, t.ex. radio- och tv-lagstiftningen.

Ansvarsfördelning

Lagstiftningen klargör att det är behörig myndighet som ska ta ställning till om förutsättningarna för att begära sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten är uppfyllda. Myndigheten ansvarar för vilken information som ska nå ut och ytterst för vilka kanaler som ska användas för sändning.

Samhällets alarmeringstjänst, SOS Alarm Sverige AB, ska liksom i dag ansvara för att ta emot en sådan begäran och för att vidareförmedla den till dem som ansvarar för sändning i de kanaler som myndigheten har bestämt.

Utredningen har gjort en genomgång av tillgängliga VMA-kanaler och lämnar förslag för en tydligare ansvarsfördelning.

Med stöd av radio- och tv-lagstiftningen finns redan skyldighet för radio och tv-företag att sända viktiga meddelanden till allmänheten. Den föreslagna lagstiftningen innebär inte några förändringar i dessa delar. Det

tydliggörs dock hur regleringarna förhåller sig till varandra. Utredningen föreslår också att skyldigheternas omfattning bör ses över och tydliggöras framöver. De närmare formerna för hur sändning ska ske kan även i fortsättningen behöva regleras i avtal med radio- och tv-företagen.

Utredningen föreslår att telefoni som huvudregel ska användas vid sändning av viktiga meddelandena till allmänheten. Genom förslagen klargörs hur lagstiftningen förhåller sig till exempelvis mobiloperatörers skyldigheter att medverka till förmedling av sådana meddelanden. För att göra telefoni till en mer robust och funktionell kanal föreslås att de tekniska lösningarna för telefoni som VMA-kanal bör ses över.

Lagstiftningen klargör också att utomhusvarning är en kanal för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Kommunerna ska liksom i dag ansvara för sändning i de anläggningar som kommunen förfogar över. För att möjliggöra snabb hantering vid flyglarm föreslår utredningen att Försvarsmakten då ska ansvara för sändningen.

Eftersom VMA-systemet inte är något enhetligt tekniskt system utan bygger på samverkan mellan flera aktörer, är en sammanhållande funktion viktig. Utredningen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ges det samordnande ansvaret för VMA-systemet som helhet. Myndigheten ska också ansvara för utbildning och information om systemets olika delar, och ha samma övergripande ansvar för utomhusvarnings-systemet som i dag.

Förslagen syftar till att klargöra respektive aktörs ansvar. Genom förslagen lagstiftning och befintliga författningar förekommer också tillsyn och andra kontrollmekanismer som gör det möjligt att kontrollera att respektive aktör uppfyller sina åtaganden och skyldigheter. Det skapar förutsättningar för att varnings- och informationssystemet ska fungera i både fred och krig.

Förslag till lag om viktigt meddelande till allmänheten

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag ska tillämpas för varning och information till allmänheten i samband med olyckor, allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, extraordinära händelser i fredstid, fredstida krissituationer samt vid höjd beredskap. Lagen ska även tillämpas vid överhängande fara för sådana situationer.

Viktigt meddelande till allmänheten

2 § En myndighet kan begära att ett viktigt meddelande till allmänheten ska sändas när det finns fara för liv eller hälsa samt när det finns fara för omfattande skada på egendom eller miljö. Meddelandet ska avse varning eller information som skyndsamt behöver nå allmänheten för att förhindra eller begränsa sådan fara eller skada.

Viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm

3 § En myndighet kan begära att ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm ska sändas vid överhängande fara för luftanfall.

Viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över

4 § En myndighet kan begära att ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över ska sändas när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och fara inte längre föreligger.

Behöriga myndigheter

5 § Sändning av viktiga meddelanden till allmänheten som omfattas av denna lag kan begäras av regeringen eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Sändning av viktiga meddelanden till allmänheten

6 § Viktiga meddelanden till allmänheten enligt denna lag ska sändas i ljudradio och tv samt till terminalutrustning. En myndighet kan begära att ett meddelande även ska sändas i anläggningar för utomhusvarning.

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till farans art eller omständigheterna i övrigt, kan myndigheten bestämma att sändning i ljudradio och tv eller till terminalutrustning ska underlåtas, eller enbart ske i anläggningar för utomhusvarning.

7 § Bestämmelser om skyldighet att sända viktiga meddelanden till allmänheten i ljudradio och tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Bestämmelser om skyldighet att medverka till att förmedla viktiga meddelanden till allmänheten till terminalutrustning finns i lagen (2022:000) om elektronisk kommunikation.

Den som regeringen bestämmer ansvarar för sändning i anläggningar för utomhusvarning.

Beslut om höjd beredskap

8 § Lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap innehåller särskilda bestämmelser om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages.

Bemyndigande

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om begäran och sändning av viktiga meddelanden till allmänheten som omfattas av denna lag samt om användning av anläggningar för utomhusvarning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 7 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst *skall* se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom *skall* de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst *ska* se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom *ska* de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

Bestämmelser om varning och information till allmänheten finns i lagen (0000:0000) om viktigt meddelande till allmänheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 5 § och 18 kap. 5 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

5 §

Varningsmeddelanden som är av vikt för allmänheten och som ska skydda människor, egendom eller miljö ska, om en myndighet begär det, sändas kostnadsfritt i kommersiell radio.

Meddelanden enligt lagen (0000:0000) om viktigt meddelande till allmänheten ska sändas kostnadsfritt i kommersiell radio, om en myndighet begär det.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

5 §⁵

5 § Tillstånd att sända kommersiell radio får återkallas om

1. tillståndshavaren inte inlett sändningsverksamheten inom sex månader efter tillståndets början,

2. tillståndshavaren inte utnyttjat rätten att sända eller sänt endast i obetydlig omfattning under en sammanhängande tid av minst fyra veckor,

3. tillståndshavaren väsentligt brutit mot någon av 14 kap. 2 § samt 15 kap. 1-4, 8-9 a och 10 §§,

3. tillståndshavaren väsentligt brutit mot någon av 14 kap. 2 och 5 §§ samt 15 kap. 1-4, 8-9 a och 10 §§,

4. domstol har funnit att ett program innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten, eller

5. ett tillståndsvillkor enligt 13 kap. 27 § första stycket 3 har åsidosatts på ett väsentligt sätt.

Förfogar en fysisk eller juridisk person, utan tillåtelse från Myndigheten för press, radio och tv, över mer än ett tillstånd för analog kommersiell radio i ett sändningsområde, och finns det skäl att anta att förfogandet kan inverka menligt på konkurrensen, får det eller de tillstånd återkallas som har lämnats efter det första tillståndet.

Har Myndigheten för press, radio och tv medgett överlåtelse trots att tillståndshavaren redan förfogar över tillstånd att sända analog kommersiell radio i samma sändningsområde, och finns det skäl att anta att överlåtelsen kan inverka menligt på konkurrensen, får tillståndet återkallas endast om beslutet om överlåtelsen grundats på felaktiga eller ofullständiga uppgifter från tillståndshavaren. Återkallelsen ska då avse det eller de tillstånd som överlåtits.

Om staten, regioner eller kommuner innehar ett tillstånd att sända kommersiell radio på det sätt som anges i 13 kap. 4 § andra stycket ska Myndigheten för press, radio och tv återkalla det tillståndet. Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2022:000) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 36 § och 9 kap. 11 § och rubriken närmast före 9 kap. 11 § lagen (2022:000) om elektronisk kommunikation ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagrådsremissen *Föreslagen lydelse*
Genomförande av direktivet om
inrättande av en europeisk kodex
för elektronisk kommunikation

7 kap.

36 §

Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst ska vid en olycka eller en annan allvarlig händelse i samhället avgiftsfritt medverka till att förmedla meddelanden som är av vikt för allmänheten och som ska skydda människor, egendom eller miljö. Meddelandena ska förmedlas till terminalutrustning som har använts inom ett angivet geografiskt område som berörs av olyckan eller händelsen.

Den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig mobil nummerbaserad interpersonell kommunikationstjänst ska avgiftsfritt medverka till att förmedla meddelanden enligt lagen (0000:0000) om viktigt meddelande till allmänheten. Meddelandena ska förmedlas till terminalutrustning som har använts inom ett angivet geografiskt område som berörs av händelsen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten.

Lydelse enligt lagrådsremissen *Föreslagen lydelse*
Genomförande av direktivet om
inrättande av en europeisk kodex
för elektronisk kommunikation

Meddelanden som är av vikt för allmänheten

Viktigt meddelande till allmänheten

Lydelse enligt lagrådsremissen *Föreslagen lydelse*
Genomförande av direktivet om
inrättande av en europeisk kodex
för elektronisk kommunikation

9 kap.

11 §

Den som enligt 7 kap. 36 § ska medverka till att förmedla meddelanden som är av vikt för

Den som enligt 7 kap. 36 § ska medverka till att förmedla meddelanden enligt lagen

allmänheten får för detta ändamål behandla trafikuppgifter, lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter och uppgifter om abonnemang. Uppgifterna får behandlas endast i den utsträckning och under den tid som är nödvändig för ändamålet. De ska därefter genast utplånas.

(0000:0000) om viktigt meddelande till allmänheten får för detta ändamål behandla trafikuppgifter, lokaliseringsuppgifter som inte är trafikuppgifter och uppgifter om abonnemang. Uppgifterna får behandlas endast i den utsträckning och under den tid som är nödvändig för ändamålet. De ska därefter genast utplånas.

Bilaga 2

Bestämmelserna i 1–3, 7 och 9 §§ gäller inte för sådan behandling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur länge uppgifterna får behandlas innan de enligt första stycket ska utplånas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande inkommit från Affärsverket svenska kraftnät, Bauer Media Audio Filial, Bodens kommun, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Finansinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Försvarets materielverk, Försvarsmakten, Försäkringskassan, Göteborgs kommun, Halmstads kommun, Helsingborgs kommun, Justitiekanslern, Karlstads kommun, Kriminalvården, Kustbevakningen, Linköpings kommun, Livsmedelsverket, Luftfartsverket, Luleå kommun, Lycksele kommun, Läke- medelsverket, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Migrationsverket, Myndigheten för press, radio och tv, Myndigheten för psykologiskt försvar, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Norrköpings kommun, Oskarshamns kommun, Polis- myndigheten, Post- och telestyrelsen, Region Halland, Region Jämtland Härjedalen, Region Kalmar län, Region Stockholm, Region Västernorrland, Region Västmanland, , Ringhals AB, Sjöfartsverket, Skatteverket, Socialstyrelsen, Sollentuna kommun, SOS Alarm Sverige AB, Statens energimyndighet, Stockholms kommun, Strålsäkerhetsmyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Säkerhetspolisen, Sätters kommun, Södertälje kommun, Telenor Sverige AB, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket, Uppsala kommun, Varbergs kommun, Västerås kommun, Västra Götalandsregionen, Åklagarmyndigheten, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun, Östersunds kommun och Östhammars kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Carl Falck, Myndigheten för tillgängliga medier och Sveriges Dövas Riksförbund.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Apotek Produktion & Laboratorier AB, Borlänge kommun, Boliden AB, Degerfors kommun, Fortum Sverige AB, Gotlands kommun, Hi3G Access AB, Kiruna kommun, LKAB, Nordic Entertainment Group Sweden AB, Nyköpings kommun, NRJ Sweden AB, Region Uppsala, Riksdagens ombudsmän (JO), Studsvik Scandpower AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Tele2 AB, Telia Company AB, Teracom Group AB, Tomelilla kommun, TV4 AB, Vattenfall AB och Vimmerby kommun.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §⁶

För fall då riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och riksstyrelsen inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas får regeringen överlåta åt länsstyrelsen att inom sitt område fullgöra de uppgifter, som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen, och besluta att en lag i visst ämne skall börja tillämpas.

För fall då riket är i krig och förbindelsen mellan en del av riket och riksstyrelsen inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas får regeringen överlåta åt *en länsstyrelse som är civilområdeschef* eller länsstyrelsen att inom sitt område fullgöra de uppgifter, som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen, och besluta att en lag i visst ämne skall börja tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 0000.

⁶ Senaste lydelse 2001:548.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande inkommit från Affärsverket svenska kraftnät, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Arvika kommun, Barnombudsmannen, Bjurholms kommun, Bolagsverket, Bollnäs kommun, Boverket, Centrala studiestödsnämnden, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Eksjö kommun, Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Energi-marknadsinspektionen, Euroclear Sweden AB, Finansinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Fortifikationsverket, Frivilliga Radioorganisationen, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Försvarshögskolan, Försvarsmakten, Förvarsunderrättelsesdomstolen, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Falun, Göteborgs stad, Havs- och vattenmyndigheten, Helsingborgs tingsrätt, Hudiksvalls kommun, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, IT&Telekomföretagen, Justitiekanslern, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Kammarrätten i Göteborg, Karlskrona kommun, Karlstads kommun, Kiruna kommun, Krigsförsäkringsnämnden, Kriminalvården, Kristianstads kommun, Kungliga Krigsvetenskapsakademien, Kustbevakningen, Lantbrukarnas riksförbund, Lantmäteriet, Lindesbergs kommun, Livsmedelsverket, Luftfartsverket, Luleå kommun, Luleå tingsrätt, Lunds kommun, Lysekils kommun, Läkemedelsverket, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö stad, Migrationsverket, Motala kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för statens stöd till trossamfund, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Naturvårdsverket, Pensionsmyndigheten, Plikt- och prövningsverket, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Region Blekinge, Region Dalarna, Region Halland, Region Jämtland/Härjedalen, Region Jönköpings län, Region Kalmar län, Region Kronobergs län, Region Norrbotten, Region Skåne, Region Stockholm, Region Sörmland, Region Uppsala, Region Värmland, Region Västerbotten, Region Västernorrland, Region Västmanland, Region Örebro län, Region Östergötland, Riksbanken, Riksgäldskontoret, SJ AB, Sjöfartsverket, Skatteverket, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, SOS Alarm Sverige AB, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Statens geotekniska institut, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Statens institutionsstyrelse, Statens jordbruksverk, Statens servicecenter, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Stockholms stad, Strålsäkerhetsmyndigheten, Sundsvalls kommun, Svea hovrätt, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut,

Svenska Bankföreningen, Svenska Blå Stjärnan, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset, Svensk Försäkring, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges A-kassor, Sveriges Bilkärers Riksförbund, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Säkerhetspolisen, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Teknikföretagen, Teracom Group AB, Tidningsutgivarna – Medier i Sverige, Tillväxtverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket, Umeå universitet, Upphandlingsmyndigheten, Uppsala kommun, Uppsala tingsrätt, Vattenfall AB, Varbergs kommun, Vilhelmina kommun, Västerås kommun, Västra Götalandsregionen, Åklagarmyndigheten, Älmhults kommun, Örebro kommun och Östersunds kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Fackförbundet ST, Föreningen Svensk Sjöfart, Kommuninvest Ekonomisk förening, Lantbrukarnas Riksförbund Örebro, Livsmedelsföretagen, Patent- och registreringsverket, Miljöpartiet de Gröna Region Örebro Län, Myndigheten för press, radio och tv, Netnod, Region Gotland, Svenska institutet för standarder, Sveriges läkarförbund, Säkerhets- och försvarsföretagen och Utredningen om inrättande av Myndigheten för psykologiskt försvar.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Apoteket AB, Apotek Produktion & Laboratorier AB, Bankgirocentralen BGC AB, Borlänge kommun, Byggföretagen, Ekonomistyrningsverket, Flygvapenfrivilligas riksförbund, Frivilliga Automobilkårens Riksförbund, Frivilliga Flygkåren, Frivilliga Motorcykelkårens Riksförbund, Företagarna, Försvarets Personaltjänstförbund, Green Cargo AB, Gotlands kommun, Infranord AB, Insatsingenjörernas Riksförbund, Jernkontoret, Landsorganisationen i Sverige (LO), Mora kommun, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Nasdaq Stockholm AB, Näringslivets regelnämnd, Olofströms kommun, Postnord AB, Regelrådet, Region Gävleborg, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksförbundet Sveriges lottakårer, Riksrevisionen, Sjövärnsskårens Riksförbund, Sparbankernas Riksförbund, Stockholms universitet, Svemin AB, Svenska Brukshundklubben, Svenska Fallskärmsförbundet, Svenska Försvarsutbildningsförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svensk Värdepappersmarknad, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges Civilförsvarsförbund, Sveriges Hamnar, Sveriges kristna råd, Svevia AB, Swedavia AB, Södertälje kommun, Tjänstemännens centralorganisation och Umeå kommun.